

Heebrii awuye

**Wore ne oko a kyoree bo kyonwe
Yudaa awuye ne bo bqe ba tee
bamoo feye Heebrii awuye ne baa
bo kii Kristoo awuye-o**

Anej ne Yeesuu kyə Wuribware a mbəə-o

¹ Dedaao, iluwi bwet na ekpa bwet se, ne Wuribware a sa senja gywii ane adedaapo, mò akyamee se ne oo bo bor. ² Amaa ndoo a nke mo-ro ne kaye a to-ro egypt kee-feraa, mò gyi Yeesuu si ne oo bor sa senja gywii ane. Anen se ne baa waa mò gyi amo kuju si kilin ko feye,

“Mò ne Wuribware a bor se bo tweekaye.

Mò ne Wuribware a lee feye lalaloweo
o taa ato peee mo a o bo boro.

³ Wuribware a kelanjero dabeo
bo mò se nee ke e lanje-ro.
Oo lee Wuribware keto kemaa-ro.
Mò asej dabeo ne o de o sa
ne ato peee mo e yo se kyeekyee.
Oo kpeee asesee iyisi.

Né nkee o yii soso, mfenj ne oo kyena
Nyinkpej-ko-kyo-bamo-peee-kedabe
kigyisesaree se,
ne mò aa mò i gyi kuwure.”

⁴ Amosé ne ane i nju feye anej ne Wuribware a sa mò gyo-o kenyare dabé ne ko kyə mò mbəə-o lee-o,

anęŋ dęe nę ɔɔ sa mὸ gyi-o kędabę kyoŋ mὸ mbɔɔ-ɔ.
5 Amosę nę abwareseṇ wore-ɔ-rɔ, Wuribware a
 tɔwę mὸ gyl-o wore kpeṇ kuṇu si aseṇ feyε,

“Ndɔɔ mo a lee fo bɔ kaapo feyε mo gyi e gyε fo.
 Nę mo-ɔ, fo se e gyε mo.”*

N gyε mὸ mbɔɔ-ɔ ɔkɔ aseṇ nę ɔɔ tɔwę anęŋ. Nę
 ɔɔ bee tɔwę mὸ fəŋfəŋ mὸ gyi amo kuṇu si aseṇ
 abwareseṇ wore-ɔ-rɔ tɔŋ kɔ feyε,

“ɔ tęe mo feyε mὸ se,
 na mo-ɔ mo tęe mὸ feyε mo gyi.”*

6 Amaa saŋ nę Wuribware e kpa feyε o baa mὸ
 gyi-o kaye-ɔ-rɔ, o yε,

“Wuribware a mbɔɔ-ɔ, moŋ! bɔ suŋ mὸ.”*

7 Amaa mὸ mbɔɔ-ɔ kuṇu si aseṇ, o yε,

“ɔ sa nę mὸ mbɔɔ-ɔ i kii feyε afwii,
 na mὸ ayaafɔrε feyε dęekpa agyabren.”*

8 Abwareseṇ wore-ɔ-rɔ, a bɔ-rɔ feyε Wuribware a
 tɔwę gywi mὸ gyi-o feyε,

“O Wuribware, kuwure nę fo i gyi-o,
 kę moŋ de kεε.

Fo kuwureyii-o e kaapo feyε
 kasęntiŋ nę fo de fo e kęe fo aseſe se.

* **1:5** Kilin 2.7. * **1:5** 2 Samuwel 7.14; 1 Nkowękyasę 17.13.

* **1:6** Mbraa kębęesa 32.43 (LXX). * **1:7** Kilin 104.4 (LXX).

9 Fø maa kpa ebøye, amø itimaa wøre dooo.

Amøsø nø fo nyarøpø Wuribwarø a sa nø
fo kuwure-o kenyareø a deø kyoø fø abøøkø lee-o,
nø oo yure fo, sa nø fo akatø a gyi kyoø bamø
pøøø.”*

10 Wuribwareø a bøø tøwe gywii mø gyi-o waa mø
wøre-o-rø feyø,

“Atø pøøø køløøkaase-o, fo ya twøø kayø na kamø-rø
køtø kømaa.

Fø asareøø nø fo a bo waa soso na mø køtø
kømaa.

11 Amø pøøø mø i kpuri føøføø føøføø, amaa fo føraa
fo i sii.

Amø pøøø mø i wu a nyøra, feyø anøø nø
waagya i wu-o.

12 Fø ø bøø amø pøøø feyø waagya nø fo i kyurowi,
na fo bøø taa økø buñ-o.

Amaa fo føraa, fo ø gyø fo. Anøø nø fo du-o døø
nø fo du.

Fø maa kyurowi kake økø se, fo bo-rø bo yø nsu
pøøø.”*

13 Nø baa bøø kyørøø waa abwareøø wøre-o-rø
føyø Wuribwareø yø,

“Kyøø mø kigyise si mføø
na n sa a fo adøøø pøøø mø ba fo kaase.”*

* **1:9** Kiliñ 45.6-7. * **1:12** Kiliñ 102.25-27 (LXX). * **1:13** Kiliñ 110.1.

Amo-ɔ pεεε nε Wuribware a tɔwε-ɔ moŋ gyε mὸ mbao-ɔ kuju si aseŋ, amaa mὸ fəŋfəŋ mὸ gyi-o.

¹⁴To, nε ɻkee nse-ana e gyε Wuribware a mbao-ɔ nee? Bo du nε feyε afwii-o, nε bo gyε Wuribware ayaafore, nε ba suŋ ba sa mὸ, nε o suŋ bamø feyε bo nare kya bamø nε o kpa a o morowε bamø-ɔ-rɔ.

2

¹ Amose-ɔ, Wuribware mὸ gyi-o a tεε o kyo Wuribware a mbao-ɔ se-ɔ, amo feraa anε pee akatø gya mὸ kekaapo nε anε a nu-o si damenajse, na anε ma nya fo kpa. ²Dedaa-ɔ, Wuribware a mbao-ɔ se nε Wuribware a bɔrɔ bo sa mὸ mbraa-ɔ, nε m maa taare a n kyurowi. Amose-ɔ, ɻkemaa ne o moŋ gya mmo se-ɔ a nya mὸ katomaabu-o kakøka. ³ Amo a waa aneŋ-ɔ se-ɔ, nε anε ne anε te ndao-ɔ ya kine aseŋ timaa nε a kaapo anε feyε Wuribware e morowε ane-ɔ, emenε e waa nε o maa gyiiri anε kesebo? Abwareseŋ mao nε a kaapo aneŋ nε Wuribware e kpa a o morowε ane-ɔ nε anε nyaŋpe Yeesuu a gyε ɻkpεe tɔwε. Nε bamø ne bamø fəŋfəŋ a nu mὸ a tɔwε-ɔ a bεe tɔwε-rɔ gywii anε. ⁴ Bamø a tɔwε aseŋ timaa mɔ-ɔ, nε Wuribware a yere bamø-rɔ waa akpeŋyeetø eworesε eworesε bo kaapo feyε bamø kekaapo-ɔ e gyε kasentij. ɻkee nε o bɔrɔ mὸ kufwiijε timaa-o si sa mὸ sesε kemaa na mὸ aketø aneŋ nε Wuribware e kpa-ɔ.

Keto se nε Yeesuu a kii sεsε dimaadi-o

⁵Amaa kayε mao nε ka ba a ka bo ba, nε mo e tɔwε kamø aseŋ-ɔ, n gyε mὸ mbao-ɔ nε Wuribware a taa kamø bo bɔrɔ feyε bo kee kamø se. ⁶Feyε aneŋ nε baa kyorεε waa abwareseŋ wɔre-ɔ-rɔ tɔŋ ko-ɔ,

“O Wuribware, nse e gye dimaadi, ne mò aseñ tiri
fo-ɔ née?

Dimaadi mò gyi e gye nse, ne fo kée mò se?

⁷ Ne fo a kyoñ amo se, sa ne kafwéé ne fo mboo-ɔ
kyɔ mò,

ne fo a bonyaa mò, sa mò kédabé na wuraa.

⁸ Ne fo a sa ne o gyi ato pëee kuwure,
ne kemo kekemaa bo mò kaase.”*

Mbeyømø, mò a tæe tøwø feyø ø taa ato pëee bo
waa sësë a kuwure-o kaase-ɔ, a kaapø nee feyø
keto këmaa ne ø taa bo waa këmo kaase. Amaa
ndø a kayø mø fëraa, ane moñ lee lju keto këmaa
feyø kë bo sësë a kuwure-o kaase. ⁹ Amaa keto ne
ane a lju-o e gye feyø Yeesuu kwéé ane dimaadi
ne baa san-ɔ-rø, bo lee feyø Wuribware a sa ne
sañ kafwéé ne Yeesuu a kyøna feyø sësë dimaadi
kayø mø-rø-ɔ, mò mboo-ɔ a kyoñ mò kédabé. Amaa
kamëe-rø ne ø sa mò kédabé na wuraa na bonyaa
soso. Yeesuu a nya aneñ a kédabé na wuraa-o,
a lee feyø oo gyi aworefø wu sa økemaa. Bo lee
aneñ ne Wuribware a su asesë se-ɔ, ne Yeesuu a
wu aneñ a lowi-o.

¹⁰ Mbeyømø Nyiñkpeñ-twéé-atø-pëee-Bware a
kpa feyø sësë dimaadi ne ø twéé-ɔ bwëetø nya
kédabé na wuraa soso-ɔ se-ɔ, a bware feyø ø boøø
aworefø ne Yeesuu a gyi-o si sa ne kpa këmaa
se Yeesuu a kii sësë dimaadi øgyenkpëepø na
ømorøwepø. ¹¹ Yeesuu ne ø gye økpeyaa-ɔ na
bamø ne ø sa ne ba kii akpeyaa-ɔ gye se koñko agyi
nee. Amose ne ipeere moñ de mò ketee bamø mò

* **2:8** Kiliñ 8.4-6 (LXX).

kowebee-ana. 12 Feyε aneŋ ne oo towe abwareseŋ wore-o-ro-o,

“Mo i lee fo kenyare a n gywii mo aye awuye.

Na η waa ilin bo kyoro fo

mfeŋ ne asese e gyanje ba sun foo.”*

13 Ne oo bee towe toŋ ko feyε,

“Mo e taa mo eyee a m bo dejo moo se.”*

Oo bee towe toŋ ko feyε,

“Kee ε, mo aa agyi ne Wuribware a sa mo-o bo mfee.”*

14 Agyi amo a gyε asese dimaadi-o si, Yeesuu gbaa a kii sese dimaadi. Amose-o aa sa ne mo lowi ne oo wu-o si, oo ko gya Ḍbonsam ne o de keyaaleŋ a o mo-o. 15 Ne oo sa ne bamo peee ne lowi kufu dεε ki de bamo se keyaaleŋ lee san ne baa kowe bamo-o bo fo san ne baa lee gya mo se-o a nya bamo eyee. 16 Kaseŋtin, n gyε Wuribware a mbo-o ne o morowe. Abraham a ananagyi-o ne o morowe. 17-18 Amose ne a tiri feyε oo lee mo beeko-ana sese dimaadi kpa kemaa se-o. Oo ηu aseŋ, ne Ḍbonsam a kya mo-ro kee kpone-o se-o, mbeyomo mo e deŋ o taare a o kya bamo ne Ḍbonsam e kya bamo-ro o kee-o-ro. Bo lee aworefo ne oo gyi-o si, mo e gyε ne oo fo feyε o kii kaseŋtin Wuribware ələŋŋopo brese ne o su mo asese se-o, na o nya ba mo fəŋfəŋ

* 2:12 Kiliŋ 22.22. * 2:13 Isaya 8.17. * 2:13 Isaya 8.18.

mbogya bo_o kpεε anε ebɔye_e, na o lɔŋjɔ anε aa Wuribware_e kεbɔŋtɔ-rɔ.

3

Anεŋ ne Yeesuu kyo Mosis-o

¹ Mo_o kɔsɔbεε-ana nε mone gye Wuribware_e asεsε nε o_o tεe mone feyε mon' bo_o kɔɔrε mone soso a nyure-o, mon' sa a ane taa ane mfεεrε bo_o dɔŋjɔ Yeesuu si. Mò e gye ɔkɔ nε Wuribware_e a suŋ kaye mɔ-rɔ feyε o bo_o yere mò ayaa-rɔ. Nε Wuribware_e a bee suŋ mò feyε o bo_o kii ane sεsε dimaadi na Wuribware_e mbɔŋtɔ-rɔ ɔləŋjɔpɔ brεsε. ² O_o sa nε Wuribware_e nε oo lee mò-ɔ a kɔɔrε mò gyi, feyε anεŋ dεsε nε Mosis a sa nε Wuribware_e a kɔɔrε mò gyi saŋ nε o deεrε Wuribware_e asεsε se-ɔ. ³ Amaa Yeesuu e gye ɔdabe, nε a bware feyε bo_o bonyaa mò, sa mò wuraa kyoŋ Mosis, feyε anεŋ dεsε nε sεsε nε o_o bɔnεe kabuno-o de bonyaa o kyo kabuno-o fɔŋfɔŋ-ɔ. ⁴ Kabuno kεmaa de ɔkɔ nε o_o bɔnεe kamo-ɔ. ɔkɔ nε o_o bɔnεe kabuno gyεŋkpεesε, nε o_o twεe ketɔ kεmaa bo_o tii si-o e gye Wuribware_e. ⁵ Wuribware_e a taa Mosis nε o_o kɔɔrε mò gyi-o feyε o deεrε mò kabuno si. Mò asεsε Isireelii awuye ne n de. Mosis nε o gye mò keyaafɔrε-ɔ kusun_e gye feyε o tɔwε atɔ nε Wuribware_e i lee a o bo_o kaapo_o asεsε saŋ ko-ɔ aseŋ. ⁶ Amaa Yeesuu feraa moŋ gye keyaafɔrε, o gye Wuribware_e fɔŋfɔŋ mò gyi kaseŋtiŋ nee. Nε Wuribware_e nε o gye kabuno ɔbrεsε-ɔ a taa mò gyi-o feyε o deεrε mò kabuno-o pεsεsε se, a lee feyε o_o kɔɔrε mò o gyi. Anε feraa anε-ɔ, anε ya gywii anε koyɔ Wuribware_e se, nε anε de kεmo tεmaa-ɔ, nε anε e moŋ yore abaa-rɔ,

ne ane ya waa wɔrɛ ya bo torowɛ, amo feraa ane gbaa ane e taare a ane tɛe ane eyee feyɛ Wuribware a kabuno amo dɛe agyi. ⁷ Mɔn' nu kɛtɔ nɛ Wuribware a kufwiinɛ timaa-o a tɔwɛ abwareṣen wɔrɛ-ɔ-rɔ-ɔ feyɛ,

⁸ “Ndɔɔ, mɔnɛ ya nu mo, Wuribware, e sa sɛnṣa mo i gywii mɔnɛ,
mɔnɛ ma waa kɛsebɔrɔlɛn kine mo kanɔ se kegya,

feyɛ aneŋ nɛ baa waa kimukee-ro
mfɛŋ nɛ ba tɛe ε ‘Baa-kine-mo-kegyase’-ɔ,
na mfɛŋ nɛ ba tɛe ε ‘Baa-kyɔ-mo-rɔ-kɛɛ’-ɔ.

⁹ Mfɛŋ, nsu aduna mɔnɛ nana-ana a kyɔ mo-rɔ,
nɛ baa ɲu kɛtɔ nɛ mo a waa-ɔ.

¹⁰ Amose nɛ mo duŋ a fwii bamɔ se,
nɛ mo a tɔwɛ feyɛ, ‘Bamɔ mfɛerɛ na ɲkpɔnɔ a
lɛe mo se,
nɛ baa kine kigyii mo mbraa-ɔ, yɔwɛ mo ɛkpa-ɔ se kegya.

¹¹ Amose-ɔ nɛ mo a ba kaduŋfwii bo waa ɛtaŋ,
feyɛ bo maa ba mo kyurekpa-ɔ daa.’ ”*

¹² Amose se-ɔ, mo kɔsɔbeɛ-ana, mon' sa se. Mone-rɔ ɔkɔ ma kaŋ sa a ebɔye borɔ mò kakpɔnɔ-rɔ, na o kine kɔkɔrɛgyi, na o kinŋi kamɛɛ, feyɛ ɔ ma lɛe gya Wuribware nɛ mò wɔrɛ dooo i de ɲkpɑ-ɔ se. ¹³ Amaa mon' dɛe waa abɛɛ wɔrɛ kake kɛmaa, na ebɔye ma nya sa a mon' waa kɛsebɔrɔlɛn. A lɛe feyɛ bamɔ ya tɔwɛ feyɛ, “Mɔnɛ ya nu Wuribware e sa sɛnṣa o gywii mɔnɛ ndɔɔ,” ndɔɔ e kaapo feyɛ kaye mo-rɔ a ɲke-o. Saŋ sanj ɔ

* **3:11** Kiliŋ 95.7-11 (LXX).

bo-rɔ feyε anε gya Wuribware kano se. ¹⁴ Amaa anε ya kya se kɔɔrε kεtɔ nε anε a lεe kaase ε kɔɔrε anε i gyi-o wɔrε gyi, amo fεraa anε kano tii Kristoo kεtɔ kεmaa si. ¹⁵ Mɔn' bεe nu abwareseŋ wɔrε-ɔ-rɔ mfeŋ nε a tɔwε feyε,

“Ndɔo, mɔnε ya nu mo, Wuribware, ε sa sεnsa o gywii mɔnε,
mɔnε ma waa kεsebərəlεŋ kine mo kano se
kegya,
feyε anεn nε baa waa kimukee-ro.”*

¹⁶ Ntεtɔ aseε se ya kine Wuribware kano se kegya-ɔ nεe? Aseε kɔŋkɔ-ɔ dεe nε Mosis a gyε bamɔ kegyenkpεe lεe Igyipiti sweere se-ɔ nεe. ¹⁷ Nε nsε-anα se nε Wuribware duŋ a fwii nsu aduna-ɔ nεe? Bamɔ nε baa waa bɔyε, nε, bo lεe anεn se, baa wu saŋ nε bo naa kimukee-o-ro-o. ¹⁸ Nε nsε-anα nε Wuribware a waa ɛtan feyε bo maa ba mɔ kyurekpa-ɔ nεe? Bamɔ nε baa kine kegya mɔ se-ɔ nεe. ¹⁹ Amose-ɔ anε a ɳu feyε bamɔ a yɔwε kokɔɔregyi-o si-o, bo mɔn taare yɔ mɔ kyurekpa-ɔ.

4

*Kukyure nε Wuribware a tɔwε bo bεya feyε o sa
mɔ aseε-ɔ*

¹ Mbεyɔmɔ, kpa a saŋ ɔ da sa anε feyε anε nya Wuribware a kukyure nε ɔɔ tɔwε bo bεya feyε o sa anε-ɔ se-ɔ, mɔnε-rɔ ɔkɔ ma waa paŋ anεn a kukyure amo. ² Anε a nu aseŋ timaa-o nεe feyε

* ^{3:15} Kiliŋ 95.7-8 (LXX).

aneŋ dɛɛ nɛ anɛ nana-ana-ɔ a nu amo-ɔ. Amaa bamɔ aseŋ timaa nɛ baa nu-o moŋ baa bamɔ kitimaa kɔ, bo lee feyɛ bɔ moŋ kra-rɔ neenee, kɔɔrɛ amo gyi kaseŋtiŋ. ³ Amaa anɛ feraa, anɛ ya kɔɔrɛ gyi, anɛ e yɔ kyurekpa nɛ Wuribware a tɔwɛ mɔ aseŋ san nɛ ɔɔ tɔwɛ feyɛ,

“Amose-ɔ nɛ mo a ba kadunfwii bɔ waa etaŋ,
feyɛ bɔ maa ba mo kyurekpa-ɔ daa”-ɔ.*

N gyɛ sa nɛ ɔ moŋ tɛɛ lɔŋŋɔ kyurekpa amo nɛɛ sɛ nɛ ɔɔ tɔwɛ aneŋ. Kaseŋtiŋ si feraa haree lee san nɛ ɔɔ tweɛ kayɛ-ɔ lɔwɛ-ɔ, nɛ ɔɔ kyo lɔŋŋɔ mfɛŋ bɔ yɛra.
⁴ Bɔ lee feyɛ abwareseŋ wɔrɛ-ɔ-rɔ toŋ kɔ yɛ,

“To, amo Wuribware a kyo lɔwɛ mɔ kusunj-o pɛɛɛ,
amose-ɔ kake sunoosepo, oo kyure.”*

⁵ Mbeyəmə, Wuribware a tɔwɛ feyɛ,

“Bɔ maa ba mo kyurekpa-ɔ daa”-ɔ,

mɔ soso a kyurekpa-ɔ aseŋ nɛ ɔɔ tɔwɛ. ⁶ Bamɔ nɛ baa gyɛ nkpeɛ nu aseŋ timaa bɔ lee kyurekpa amo se-ɔ moŋ yɔ mfɛŋ, a lee feyɛ baa kine bɔ moŋ kɔɔrɛ Wuribware a aseŋ-ɔ gyi. Amaa Wuribware a sa bokɔ nɛ baa ba kamɛɛ-rɔ-ɔ kpa feyɛ bɔ yɔ kyurekpa amo. ⁷ Amose nɛ ɔɔ bɛɛ sa kake popwɛɛ nɛ ka gyɛ kayɛ mɔ-rɔ a ŋke-o, a lee feyɛ ɔɔ bɔrɔ Deefid si tɔwɛ feyɛ,

* **4:3** Kiliŋ 95.11. * **4:4** Keleɛkaase 2.2.

“Ndoo, mone ya nu mo, Wuribware, e sa senja mo
i gywii mone,
mone ma waa keseborolen, kine mo kan o se
kegya.”*

Né lee mbée né ané Isireelii nana-ana-o a kyena
kimukee-o-ro-o si bo fo Deefid a mbée-o se, a gyé
sanj soswee.

⁸ Mbeyom, bamo né baa kine Wuribware
kegyase-o a wu kimukee-o-ro, né Yosuwa a gyé
bam o gyi-ana kegyenkp ee ya bo fo sweere né
Wuribware a kine kebosa bam o né baa kine
m o-o se. Amaa sweere amo dee o gyé kyurekpa
né Wuribware a kine kesa bam o-o nee, weetee
Wuribware bee o moj lee bor Deefid si tawé
kake popwee ko asej kamee-ro. ⁹ Amo-o e kaapo
nefeyé Wuribware asesé sanj bo de kukyure
ko né ku du feye, Wuribware a tweé kayé mo
nke nsiye-ro-o, kukyure né oo kyure kem o kake
sunoosepo-o. ¹⁰ Amose se-o, okemaa né o yá Wurib
ware a kyurekpa-o i kyure a o lee m o f oñf oñ kusuj
si, feye anej dee né Wuribware a kyure m o lee si.
¹¹ Anej se-o, mon' sa a ané lej eyee kejken, na ané
nya taare yá Wuribware a kyurekpa amo. Mon'
sa a ané oko ma kaj kine Wuribware se kegya, na
sesé-o fo, feye anej né ané nana-ana amo a waa
keseborolen fo-o.

¹² Bo lee feye abwaresenj-o bo-ró né amo-ró de
keyaalej. Né amo asej i lwee sesé-ró a kyon
anej né gyimbeenyó sekaj i furi lwee kiyegyi-ro.
Abwaresenj-o e taare a o lwee sesé mf eere-ró yá m o
kayowore-ró na abowlii-ro waa kusuj, sa a sesé

* ^{4:7} Kiliñ 95.7-8 (LXX).

ameroseŋ na kudugyi lęe ifuri. ¹³ Kotəko moŋ bo-rə nę Wuribware a twee, nę o moŋ kęe kęmo-rə. O ሥu kętə kęmaa, atə pεεε da ifuri si mὸ ase née. Mὸ-ə mə akatə-rə nę ሥkə ane pεεε i lee kętə kęmaa nę ane a waa-ə kano.

Yeesuu gyę Wuribware ələŋŋəpo bresę dabe-ə née

¹⁴ Amose-ə moŋ' sa a ane kra ane kebwaresuŋ-o-ro kęŋken, a lee feyę ane de Wuribware ələŋŋəpo bresę dabe ne o gyę Wuribware mὸ gyi Yeesuu, nę o yii soso o bo Wuribware ase mbeyəmə. ¹⁵ O gyę Wuribware ələŋŋəpo bresę dabe, nę o ሥu ane ewee mfeŋ ne ane moŋ bo lęŋ ane e waa atə ane kebwaresuŋ-o-ro-o. Kasenṭin si Yeesuu gyę sese ne የብንሬምልክት a kyo-rə kęe ekpa kęmaa se, feyę aneŋ dεε ne o kyo ane-rə o kęe-ə née. Amaa kokyərəkęe demanṭe pεεε-ə 000, o moŋ waa bɔyę, daa. ¹⁶ Bo lęe aneŋ nę Yeesuu e gyę aneŋ a ələŋŋəpo mə-ə se, kufu moŋ de ane feyę ane yo Nyiŋkpęŋ-eweeŋupo ase. Moŋ' sa a ane yo mὸ ase, na o ሥu ane ewee, kya ane-rə, sa ane kętə kęmaa nę ki tiri ane-ə.

5

¹ Amaa Wuribware ələŋŋəpo bresę kęmaa* ne ba deere anyiŋkpasę-rə lee-o feraa, ba lee mὸ nee feyę o yęre asešε-ə ayaa-rə taa bamə aketə na mbə ne ba baa-ə sa Wuribware bo lęŋŋə ebayę kęmaa. ² O taare o nyite bamə ne bo moŋ nyi sęye-ə, ne baa fo kpa-ə, bo lęe feyę mὸ fəŋfəŋ gbaa, n gyę ekpa kęmaa-rə ne o waa atə kebwaresuŋ-no. ³ Amose se ne, mὸ e lęŋŋə Wuribware, a tiri feyę o lęŋŋə ebayę

* **5:1** Deere fotoo ne o bo Keleę Igyipiti 39-rə-ə.

koləŋŋə asəse-ɔ kuŋu si, na mὸ gbaa mὸ lee-o si bo tii si.

⁴ Ḍkemaa mɔŋ de kpa feyε ɔ yere anεŋ a yerekpa dabe amo waa Wuribware ələŋŋəpo bresε mὸ eyee se. Wuribware ẽ gyε ne o lee sese feyε ɔ bo kii mὸ ələŋŋəpo bresε, feyε anεŋ ne oo lee Aarəŋ-o dεε. ⁵ Kristoo gbaa anεŋ dεε nee. Ngye mὸ fəŋfəŋ ya da mὸ eyee se yere Wuribware ələŋŋəpo bresε yerekpa dabe amo. Wuribware ẽ gyε ne oo bo sa mὸ. Feyle anεŋ ne oo təwε mὸ abwaresen wore-ɔ-rɔ-ɔ,

“Ndɔɔ mὸ a lee fo bo kaapo feyε mὸ gyi ẽ gyε fo.
Ne mɔ-ɔ, fo se ẽ gyε mɔ.”*

⁶ Ne abwaresen wore-ɔ-rɔ toŋ ko oo bee təwε feyε,
“Fo i kii Wuribware ələŋŋəpo nsu pεεε,
feyε anεŋ ne Marikii-Sadukii a kii-o dεε.”*

⁷ Kebεe ne Yeesuu te kayε mɔ-rɔ-ɔ, akyukyu ne oo bo kɔrε Wuribware ne o nyi feyε ɔ taare a o lee mὸ lē lowi-ro-o. Ne anεŋ ne oo bu Wuribware-ɔ se-ɔ, Wuribware mɔ a nu mὸ kεbwarekɔrε-ɔ. ⁸ Amaa hareε Yeesuu a gyε Wuribware mὸ gyi-o gbaa ooo, ɔ mɔŋ kwayε sese dimaadi a awɔrefɔɔ-ɔ. Kasentin si, mὸ a gyε sese dimaadi-o si-o, mὸ awɔrefɔɔ gyise-ɔ-rɔ ne oo suye kibu Wuribware kpa kemaa se. ⁹ Mfaanεe ne oo waa ketɔ kemaa ne a tiri feyε ɔ waa, na o kii sese ne o bware feyε mὸ ẽ gyε ne ɔ mɔrɔwε bamɔ ne bo gya mὸ kanɔ se-ɔ nsu pεεε-ɔ. ¹⁰ Ne Wuribware mɔ a lee mὸ feyε

* 5:5 Kiliŋ 2.7. * 5:6 Kiliŋ 110.4.

o gyi Wuribware ወልደንጋዢ ክፍራሱ ቅይና ጥሪክii-Sadukii-o ፕሃድ.*

Mon' sa a ane Kristoo awuye a kōkōrēgyi-o tii si

¹¹ Anē de atō bweetō na anē tōwē bo lēe aseñ mō se, amaa anē e kaapo mōne-rō, a bo lej sa mōne, a lej feyē mōne maa nu atō kēkaapo kaase mēnañ. ¹² Mōne a kii Yeesuu akōrēgyipo kyee-o si-o, weetee mōne a kyā kii abwareṣen̄ akaapopo. Amaa a saj a tiri feyē mon' nya ዝቅርቡ nē e kaapo mōne abwareṣen̄-nō atō gyeñkpees-e-o. Mōne ma kpa ateese, amō kēnyapo. ¹³ ዝቅርቡ nē የታ ክኝያሮ ውስጥ kii mō ateese-o saj e gye keegyi nē. Nē sēsē amō bēe e maa nu itimaa aseñ kēkaapo-o kaase. ¹⁴ Feyē anē nē bamō nē baa dañ-o i gyi ateese-o, anē dēe nē bamō nē baa dañ bamō kōkōrēgyi-ro-o a suye kyee kipini kētō bōyē na kitimaa.

6

Bamō nē ba kiñji kamēe-o e nya kēsēbəgyiiri

¹ Amōsē se-o, anē yōwē Kristoo aseñ kēkaapo ngingyii ngingyii-o bo sii kamēe, na mon' sa a anē dēe nu abresetō kēkaapo. Atō mō a gye atimaa gbaa ooo, a moj tiri feyē anē bēe suye amo iluwi enyō enyō. Amō nē n de-o e gye aseñ nē a kaapo feyē anē nu anē eyee, na anē kiñji lej kēborōgyi nē kē e baa kēsēbəgyiiri nsu pēee-o, na anē kōrē Wuribware gyi-o. ² A moj lee a tiri feyē anē dēe kaapo asuu kēbō aseñ kpōra-rō, bēee asaree kēbōdəñjō ዝቅርቡ kuñu si yure mō aseñ, bēee kikyinjī lej lowi-ro aseñ, bēee anē nē Wuribware i gyi aseñ pēee aseñ-o aseñ, bēee anē nē bamō

* **5:10** Keleq̄kaasē 14.18.

kakəka i gyi nsu pεεε-ɔ aseŋ. ³ Mօn' sa a ane nε ane a dan kokoaregyi-ro-o yowε amo-ɔ kusuye, nε, Wuribware ya sure, mo e nya a η kaapo mone aneŋ nε ane e kya se a ane suye yo akatɔ-rɔ-ɔ.

⁴⁻⁵ Ketɔ se nε mo e tωwε amo-ɔ pεεε-ɔ e gyε feyε a bɔ leŋ fεε bɔ sa bamɔ nε baa dεε nu kaasε kɔɔrε Wuribware gyi, nε baa kiŋŋi kamεε bo maa lεε kɔɔrε ba gyi-o kεbεe bɔ nyiŋŋi bamɔ kokoaregyi-o-ro. Anen a asešε-ɔ a dεε nya Wuribware a nyure-o nko, nε bamɔ nnɔ dεε n tii bamɔ nε baa nya kotəkɔ lεε Wuribware a kufwiijε timaa-o ase-ɔ se. Aketɔ nε baa nya-ɔ se, nε baa nju aneŋ nε abwarešεn-ɔ aseŋ bɔ kɔne-ɔ, nε bamɔ akatɔ a gyi akpeŋyeetɔ nε aa kaapo feyε saŋ popwεε e kpa a o ba-ɔ se. ⁶ Bamɔ ya kiŋŋi kamεε, ɔkɔ kikiŋŋaa bamɔ baa maa lεε baare, a lεε feyε amo ya ba aneŋ, a du nεe feyε bamɔ a bεe mɔ Wuribware mò gyi-o kiyii kpare-abεε-rɔ se, nε baa waa mò ipeere lamaŋ-nɔ-ɔ.

⁷ Sweere ya nuu mbwarekyu nε η wee mò se saŋ kemaa-ɔ, nε ɔɔ sa nε adɔɔteese a baare sa adɔɔpo-ɔ, a kaapo nεe feyε Wuribware a yure sweere amo.

⁸ Amaa mò ya kwεε ɛfa na iwu feraa, o moŋ de tonɔ. Nε a bware feyε Wuribware loŋ mò. Na lalalowε-ɔ, deekpa bɔ kywεε ɛfa na iwu amo.

⁹ Mo anyare timaa, haree ane a tωwε bokɔ aseŋ aneŋ-ɔ gbaa ooo, mone feraa, ane e kɔɔrε ane i gyi feyε Wuribware a kaapo feyε oo yure mone, feyε aneŋ nε oo yure sweere timaa amo-ɔ. Ane e kɔɔrε ane i gyi feyε ketɔ nε mone e waa-ɔ bware, nε mone kakyena-rɔ bεe ka kaapo feyε Wuribware a kyɔ morowε mone. ¹⁰ Wuribware a de kaseŋtiŋ-o

si-o, o maa tanj mone se. O nyi anej ne mone a sunj sa mò-o na anej ne mone a kpa mò-o se. Anej ne mone a kya mone abeekò Kristoo awuye-ro, ne mone sanj mone e kya bamò-rò-s se ne oo yere bo ju anej a kekpa-o. ¹¹ Ané e kpa feye mon' kya se pee akato gya Wuribware a ekpa-o se ya bo fo sanj ne mone e nya soso a kyenakpa ne mone temaa døj se feye mone e nya-o. ¹² Mone ma waa wòrògya. Mon' kote anyitepo ne baa kòore Wuribware gyi-o, ne mbeyom ba nya këtò ne Wuribware a tòwé bo beya feye o sa bamò-o.

*Mon' sa a ané kra këtò ne Wuribware a tòwé bo
beya feye o sa ané-o-rò keñkeñ*

¹³ Sañ ne Wuribware a tòwé bo beya feye o yure ane nana Abraham-o, ne oo waa etanj bo døñjò këmo ne oo tòwé bo beya-o se. Ne øko a moñ bo-rò ne o kyø mò-o se-o, ne oo ba mò føñføñ kenyare bo waa etanj amo. ¹⁴ Këe këtò ne oo tòwé-o e gye feye,

“Mo i yure fo, na n sa a fo ananagyi waa kókyo.”*

¹⁵ Abraham a waa kanyite-o si-o, oo nya këtò ne Wuribware a tòwé bo beya feye o sa mò-o.

¹⁶ Asesè e kpa a bo waa etanj, øko ne o kyø bamò-o kenyare ne ba ba a bo bo waa etanj-o, ne ee sa ne ikii këmaa ne e bo-rò-o e lòwe. ¹⁷ Anej dee ne Wuribware a kpa a o kaapo bamò ne oo tòwé bo beya feye o sa bamò kòtøko-o feye o maa kyurowi mò kanø-o, oo waa amo se etanj, na ikii pëee lòwe. ¹⁸ Atø anyø mø, abwarësøn-o na mò etanj-o, atø ne a maa kyurowi-o, e kaapo nee feye Wuribware

* **6:14** Keleekaase 22.17.

maa taare a o ba kayeba. Amo e gyē nē a sa anē wōrē bweetō, a lēe feyē anē e sere enāj anē e lēe kayē mō-rō anē e kpa a anē nya nyure nē n da anē akatō-rō-o nēe. ¹⁹ Nyure mō nē m maa pañ anē-o temaa se nē anē yēre keŋkeŋ, nē n sa anē kameroyuri. Anē a bōrō kyōn waagya kuŋse-o ya lwee suŋkpa dōdō-rō a kekyān nē o bō sōsō-rō-o, nē anē a nya anēn a nyure-o. ²⁰ Kasenjtiŋ feraa Yeesuu fāŋfān e gyē nē oo lwee dōdō-rō a kekyān-o gyē anē nkree, nē o yēre anē ayaa-rō o kōrē Wuribware o sa anē, bō lēe feyē oo kii Wuribware ələŋŋəpo brēsē nsu pēee feyē Marikii-Sadukii-o dēe.

7

Wuribware ələŋŋəpo Marikii-Sadukii asej

¹ Anē a karē abwareseñ wōrē-o-rō feyē dēdaa-o owure kō e dēe o bō-rō nē ba tēe mō feyē Marikii-Sadukii.* O gyē Salēm mañ owure nēe. Ne o bee o gyē Nyin̄kpeŋ-kyōn-atō-pēee-Bware-o ələŋŋəpo. Amō sañ amo anē nana Abraham a ya kō kēnaa gya awure ana kō. Mō a yō kiŋji o ba-o, nē Marikii-Sadukii a lēe bo gyanjaa mō yure mō. ² Ne Abraham mō a ke atō pēee nē o kōrē lēe kēnaa-o-rō-o-rō kudu kudu, nē o taa kēkemaa-rō kare koŋkō sa Marikii-Sadukii.

To, kēnyare Marikii-Sadukii-o kaasē e gyē feyē “Mō-owure-gye-ses-e-timaa.” Mañ ne o gyē mō se owure-o mō kēnyare e gyē Salēm. Kēnyare amo kaasē e gyē “Eyee-a-yuri.” Amōse-o mō kuwure kēnyare e gyē “Nana Eyee-a-yuri.” ³ Abwareseñ wōrē-o-rō anē moñ kare Marikii-Sadukii mō se

* **7:1** Keleekaaſe 14.18-20.

bεεε mὸ nyi bεεε mὸ ananagyi bεεε mὸ kokowę bεεε mὸ lowi aseñ. O du nε̄ feyε Wuribware mὸ gyi-o, a lε̄ feyε mὸ ələŋŋəpo kεbręsę kigyi-o moŋ de kεε.

⁴ Nε̄ ɻkee moŋe a ɻu aneñ nε̄ Marikii-Sadukii amo gye sęsę dabe-ɔ ɔɔ? A lε̄ feyε Abraham nε̄ ɔ gye ane nana, nε̄ mὸ kenyare bø dwii-o a sa mὸ kεnaa-ɔ-ɔ atɔ ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko.

⁵ Mbęyəmə ane Isireelii awuye a nsuro-o, kamə ne ba lee Wuribware ələŋŋəpo ba lε̄ kamə-ɔ-ɔ ɛ gye Lewii a kasuro-o. Nε̄ Wuribware mbraa da feyε Lewii a kasuro awuye amo kɔɔrę bamə bεεkɔ-anə Isireelii awuye ase ketə kεmaa ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko, na bø nya nya bamə kusun si ateese na nkyu, lε̄ nsuro pε̄sę awuye nε̄ bamə nana gbaa mə gye Abraham-ɔ. ⁶ Amaa ɔnyare mə feraa moŋ lε̄ Lewii a kasuro-o-ro. Amaa mὸ-ɔ mə a kɔɔrę atɔ ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko lε̄ Abraham ase yure mὸ nε̄ weetee Wuribware a waa ɻtaŋ tɔwę aseñ bø bęya sa mὸ-ɔ. ⁷ Ikii kyo e moŋ bø-ɔ, ɔkɔ nε̄ o yure-o kyo ɔkɔ nε̄ ɔ kɔɔrę ɔyure amo-ɔ kεbręsę. ⁸ Bø lε̄ feyε Wuribware ələŋŋəpo amo a kεbęgya-ɔ sę, bamə nε̄ ba kɔɔrę atɔ ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko-ɔ gye aseñ nε̄ ba wu-o. Amaa Marikii-Sadukii feraa a kεbęgya-ɔ sę, sęsę nε̄ abwareßen wɔre-ɔ e tɔwę mὸ aseñ feyε a du feyε ɔ saŋ o te-o ya kɔɔrę atɔ amo ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko-ɔ. ⁹⁻¹⁰ Mo e fa feyε mo e taare a n tɔwę feyε saŋ nε̄ Marikii-Sadukii a bø gyanjaa Abraham-ɔ, Lewii amo nε̄ bø moŋ tε̄ kowę-ɔ saŋ ɔ bø mὸ nana Abraham kame-ro. Amose-ɔ, Lewii nε̄ weetee o de kpa feyε ɔ kɔɔrę atɔ ntuŋkare kudu-ro katuŋkare koŋko-ɔ a bε̄ borɔ Abraham sę ka amo sa Marikii-Sadukii.

Aneŋ ne Yeesuu du feyε Marikii-Sadukii-o

11 To, san-ɔ ane Isireelii awuye a kɔɔre gyi feyε Wuribware ɔləŋjəpo nε bɔ gyε Lewii a kasuro awuye-o e taare a bɔ sa a ane ηkρoνo-rɔ fwiiri Wuribware ase. Amaa ane a pɛnna ane eyee, a lεe feyε Wuribware yε a tiri feyε ɔləŋjəpo baŋbaŋ ba. ɔləŋjəpo baŋbaŋ amo maa lεe Lewii a ka-suro-o-ro. Mò ɔləŋjəpo kεbrεsε moŋ lεe Aarɔŋ nε ɔ gyε ɔləŋjəpo bresε gyεŋkρεsε-ɔ lee-o, amaa ku du nee feyε Marikii-Sadukii lee-o. **12** Amose-ɔ, a kaapo nee feyε Wuribware ya lee sεsε baŋbaŋ feyε ɔ bɔ kii ɔləŋjəpo bresε, amo feraa ɔ bεe o kyurowi koləŋjə kusuŋ na kεmo mbraa-ɔ. **13** ɔləŋjəpo baŋbaŋ amo nε ane a kare mò kuŋu si aseŋ ab-waresen wore-ɔ-rɔ e gyε ane nyanjε Yeesuu. Ne mò-ɔ mɔ a lεe kasuro nε kamɔ-rɔ ɔkɔ moŋ tεe kii ɔləŋjəpo daa-ɔ-rɔ nee. **14** ɔkεmaa mɔ nyi feyε Yeesuu a lεe Yudaa a kasuro-o-ro nee. Amaa Mosis a kyoree Mbriaa a wore-ɔ-rɔ-ɔ feyε Yudaa a kasuro-o awuye moŋ de kpa feyε bɔ kii aneŋ a aləŋjəpo-ɔ, amo Lewii awuye dooo.

15 Anε ya dεere Yeesuu nε o du feyε mò a gyε Marikii-Sadukii nyɔsεpo-ɔ, ane i ɳu kεtɔ nε ane e tωwε kεmo aseŋ-ɔ-rɔ neenεe. ɔ gyε ɔləŋjəpo nee, amaa mò-ɔ mò kwεe Lewii a bɔmɔ-ɔ-rɔ. **16** To, emene se nε Yeesuu de kpa feyε o kii aneŋ a ɔləŋjəpo-ɔ, na ɔ moŋ lεe Lewii a kεnana-ɔ-rɔ-ɔ nee? Mò keyaaleŋ nε o de-o a lεe mò fɔŋfɔŋ ɳkpa nε m moŋ de kεe-ɔ ase. **17** Fejε aneŋ nε Wuribware a tωwε gywii mò abwaresen wore-ɔ-rɔ-ɔ,

“Fø i kii Wuribware ɔləŋjəpo nsu pεεε

feyε anεŋ nε Marikii-Sadukii a kii-o dεε.”*

18 Mfεε feraa Wuribware a yowε koləŋjɔ mbraa dedaa-ɔ bø beya keri si. A lεe feyε m moŋ ləŋjɔ sεye. **19** Kasəntiŋ si feraa, mbraa amo maa taare a n sa a øko kakponɔ-rɔ fwiiri lowε. Mbeyɔmɔ Wuribware a sa anε tεmaa timaa nε anε ɛ ba a anε bø səŋ tø mò-rɔ-ɔ.

20 Ketø nε ki tii si, nε kø kyɔ-ɔ ɛ gyε feyε, saŋ nε Wuribware a waa Yeesuu ələŋjərɔ-ɔ, o waa etan. Amaa Lewii awuye-o økø a bø kii ələŋjərɔ-ɔ feraa, Wuribware moŋ waa etan bø dəŋjɔ se. **21** Amaa etan nε Wuribware a waa bø taa Yeesuu bø kii ələŋjərɔ. O təwε gywii mò nεe feyε,

“Ma kwaye mø etan nε mø a waa-ɔ,
ma kyurowi mø kanø nε mø a təwε-ɔ,
feyε fo i kii mø ələŋjərɔ nsu pεεε.”*

22 Etan mø nε Wuribware a waa sa Yeesuu-o bø etan nε o waa sa Mosis saŋ nε o sa Isireelii awuye mò mbraa-ɔ pεεε-ɔ, a lεe feyε etan mø maa wu daa.

23 Ketø banjbaŋ kø bø-rɔ nε kaa bεe sa nε Wuribware aləŋjərɔ dedaa-ɔ kwεe, nε əropwεe-ɔ kwεe. Lewii a aləŋjərɔ-ɔ gyε asεε nεe, nε bamø økemaa i wu, nε o maa lεe taare a o kya kusuŋ-o si. Amoŋε nε bamø bwεetø a kii Wuribware aləŋjərɔ-ɔ. **24** Amaa Yeesuu a tεe o te bø yø nsu pεεε-ɔ se-ɔ, mò koləŋjø kusuŋ-o maa lεe mò ase a kε bεe yø sesε banjbaŋ kø mø ase. **25** O taare a o mɔrɔwε bamø nε ba børɔ mò se ba ba Wuribware ase-ɔ, na bø ma lεe

* **7:17** Kiliŋ 110.4.

* **7:21** Kiliŋ 110.4.

fo. A leē feyε o te saŋ kεmaa o korē kεbwarekorē o sa bamō.

²⁶ Anē a ələŋŋəpō-o e gyε nē o bware bo sa anē. Mò a bware-o si-o, mò kakponō-rɔ a fwiiri. Əkō maa taare a o ɳu mò bɔyε kō. Nē o kwee anē nē anē gyε ebɔyē awaapō-ɔ-rɔ. Nē o yii sosō sosō Wuribwarē se. ²⁷ Ələŋŋəpō bresε kεmaa nē o gyε Lewiinyi-o e gyε ɳkpeε a ə ɬəŋŋə Wuribwarē bō leē mò fənfən̄ ebɔyē-o sē pwεε nā o deε beē ɬəŋŋə Wuribwarē bō leē mò asēsε mō lee-o si. Yeesuu feraa, o mōj du anē. Mò eyeē nē ɔ̄ bō sa Wuribwarē luwi koŋkō, nā Wuribwarē lee asēsε pεεsε ebɔyē, nā a lowε. ²⁸ Katin̄-o e gyε feyε mbraa-ɔ e kaapō anē nē bā lee əkō, nā o bɔ̄ kii Wuribwarē ələŋŋəpō bresε-ɔ. Amaa anē a ələŋŋəpō-o mōj bō lēj, bō leē anē nē o gyε sesē dimaadi-o si. Amaa etaj nē Wuribwarē a waa kamεε-rɔ-ɔ a kaapō anē nē oo lee mò gyi Yeesuu bɔ̄ kii ələŋŋəpō bresε-ɔ nēē. Nā bɔ̄ leē anē nē mò kakponō-rɔ a fwiiri lowε-ɔ sē-o, mò ələŋŋəpō kεbresε-ɔ sii mò sē nsu pεεsε.

8

Yeesuu e gyε etaj popwεε-ɔ Wuribwarē ələŋŋəpō bresε

¹ Mbeyəmo, amō katin̄ e gyε feyε Wuribwarē ələŋŋəpō bresε nē anē e tɔwε mò asē-ɔ e gyε əkō nē anē kyɔ̄ anē de-o. Mò e gyε Yeesuu. Mò e gyε nē o te Nyiŋkpεŋ-ɔ-kyɔ̄-bamɔ̄-pεεsε-kεdabε kigyise si sosō a kuwure-o si-o. ² O gyε ələŋŋəpō Wuribwarē sunjkpa-ɔ-rɔ nēē. Mfεŋ̄ du nēē feyε Wuribwarē sunjkpa nē Mosis a ba tan̄tε̄ kεkyaāj bō waa, nā bō

taare soro naré kimukee-ro-o née. Amaa Wuribware suŋkpa né o bo soso-o e gyé suŋkpa kaseñtiŋ né ané nyajpe Yeesuu a pwee-o.

³ Wuribware ələŋŋəro bresé këmaa kusuŋ e gyé feyé o ba ateese na mbo bo ləŋŋə Wuribware. Anéj dees né a tiri feyé ané ələŋŋəro bresé-o gbaa mō ba kɔtəko bo ləŋŋə Wuribware. ⁴ O saŋ o dees o bo swéere mō se mbeyəmə née, weetee o maa waa ələŋŋəro, a lee feyé aləŋŋəro saŋ bo bo-rə ba ləŋŋə Wuribware feyé anéj né mbraa-o e kaapo-o. ⁵ Mbeyəmə ba deere anéj né ba suŋ Wuribware mō suŋkpa né o bo soso-o-rə-o se née ba suŋ mō mfée a mmoo-o-rə. Amoſe né Wuribware a yii Mosis si feyé o sa se na o ba tanṭee kékyaŋ-o bo waa Wuribware suŋkpa-o feyé anéj né oo kaapo mō Sinaa këbeęe-o se-o.* ⁶ Mbeyəmə, kusuŋ né Wuribware a bo sa Yeesuu-o kyo këmo né oo bo sa mō aləŋŋəro-o. Anéj dees né etan popwee né Wuribware a borə Yeesuu si waa sa mō aseſe-o gyé etan dabe e kyoŋ edədaa né Wuribware a borə Mosis si waa-o. Ketə se né epopwee-o gyé edabe-o e gyé feyé Yeesuu yére aseſe na Wuribware mboŋtə-rə, né ŋkee mbeyəmə atə né Wuribware a təwə bo beya feyé o waa a o sa mō aseſe-o bęe a gyé adabę a kyoŋ adedaa-o. ⁷ Etan gyenkpéesé amo a dees baare lowé née, weetee a moŋ lee a tiri feyé Wuribware bęe ba epopwee ko bo teere. ⁸ Amaa ané a kare abwareſen wore-o-rə feyé Wuribware a ŋu mō aseſe kębęye ko, feyé anéj né a təwə-o,

Wuribware yε,

* **8:5** Keleę Igyipiti 25.40.

“Sanj ko e ba ne mo e waa etan popwεε
na m bø bøya mo aa Isireelii a kasuro-o awuye
na Yudaa a kasuro-o awuye mboŋtø-rø.

9 Etan ne mo e waa-o moŋ du feyε
etan ne mo a waa sa bamø nana-ana,
san ne mo a kra bamø kèsaree-rø
lee bamø lee Igyipiti swεere se-o.

Baa yøwø etan amo kegyase,
amoſe-o ne mo a yøwø bamø aſeŋ sa bamø.

10 Sanj amo ya fo, etan ne mo e waa na m bø bøya
mo aa Isireelii awuye pεεε mboŋtø-rø-o,
mfaanee ne i du.

Mo e taa mo mbraa a m bø waa bamø mfεεre-rø,
na n kyoree mmø bø waa bamø aŋu-ro,
na n kii bamø nyanje, na bø kii mo aſeſe.

11 A maa lεe ba feyε øko bee ſo lεe kaapo
mo kɔſobεe beeεe mo kowεbeε feyε,
‘Kpa mɔ ſe ne fo e børø na fo gyii Wuribware,’
a lεe feyε bamø pεεε,
abressε ooo, nyaagyi ooo i gyii mo.

12 A lεe feyε mo e taa bamø ebaγε a m bø ke bamø,
na m ma lεe nyinji bamø aſeŋ bøye-o ſe.”*

13 Wuribware a tεe tøwø feyε ſo waa etan
popwεε-o, amo feraa a kaapo nee feyε ſo yε
egyεŋkpeſeſe-o a waa eđedaa, ne e ya wu. Kεtø
kemaa ne kaa waa kεđedaa, ne kaa wu-o mɔ maa
kyee, na kε fo pεεε.

9

Anεŋ ne Wuribware ſuŋkpa-o-rø du-o

* **8:12** Yeremeya 31.31-34 (LXX).

1 Mon' sa a ane deere etan dëdaa a këbwareşenj a mbraa-o. Sañ amo-o sësë ya waa Wuribware sunjkpa në bo de-o. **2** Këtə në ke gye ḥkpëe-o e gye tanjëe në ba bo waa kanə se a këkyan në ba tée mfëj feyë këkyan kpeyaa-o.* Këkyan amo-rə mfëj, ifetiri yérësekpa yère, në ifetiri isunoo yère yère se e kywëe. Në teeburi yère mfëj, në bodobodoo në bo de ba beya sunjkpa-o dəj se. **3** Waagya kō në baa bo kuŋ dōdɔ-rə a këkyan-j-o. Dōdɔ-rə a këkyan amo në ba tée feyë këkyan kpeyaa kpeyaa-o. **4** Këmo-rə mfëj në lənjenkpa në baa ba atanne pipee bo mera mera se-o në ba kywëe nyonku mò se-o bo. Wuribware etan a kedakaa-o yère mfëj nee, në baa ba atanne pipee bo mera mera këmo se. Në atanne pipee kalə kō në ka de gyaye-o yère kedakaa-o-rə. Në ateese kō në ba tée feyë "Ntëtə-nëe?" bo kalə-o-rə. Ateese amo në Wuribware a sa bamō leë soso kake këmaa kimukee-ro. Kedakaa amo-rə dëe në Aarəj yii nareşesë në oo kwëe-o daa-rə.* Kedakaa amo-rə dëe në afore anyo në Wuribware a kyoree mbraa kudu-o bo dənjəjə se Sinaa këbëe-o se kimukee-o-ro mfëj-o bo. **5** Në abanbaŋ awuye kō në baa ba atanne pipee bo waa-o yère kedakaa amo anyu anyo. Në baa ba bamō abanbaŋ bo buŋ Nyiñkpenj-eweeñupö a kotoressë-o se, na o te mò kuwuregya-o se mfëj.* Amaa ane mon de sañ na ane bo kaapo ato mə-rə ako ako.

6 Bamō a lənjenjə këtə këmaa bo yère aneñ-o, Wuribware alənjenjəpo e taare na bo dee nya lwee

* **9:2** Deere fotoo në o bo Kelee Igyipiti 27-ro-o. * **9:4** Anyare këkarə 17.1-10. * **9:5** Deere fotoo në o bo Kelee Igyipiti 25-ro-o.

kanə se a kékyan-ɔ-rə kake kəmaa waa bamo asuŋ. ⁷ Amaa dōdə-rə a kékyan-ɔ fəraa, Wuribware ələŋŋəpo bresə-ɔ wore e gye nə o de kpa feyə o lwee kəmo-ɔ, nə o lwee kəmo-ɔ luwi kɔŋkɔ kasu kəmaa, nə o de mò fəŋfəŋ kuŋu si əbəye kɔləŋŋə kabə a mbogya-ɔ o lweero mfeŋ. Aneŋ dəe nə ɔ waa asəsə-ɔ pəee kuŋu si a əbəye nə baa waa na bo moŋ nyi-o.* ⁸ Mbeyəm, Wuribware a kufwiinje timaa-ɔ de amo-ɔ pəee ɔ kaapo nee feyə kpa moŋ təe di bo sa asəsə-ɔ feyə bo lwee kékyan kpeyaa kpeyaa-ɔ-rə, na tanṭee sunjkpa-ɔ saŋ ɔ yere. ⁹ Amo-ɔ pəee gye kekaapo nə a yere bo sa ndəa a mbeə mə se-ɔ nee. Aseŋ nə anə a təwə-ɔ pəee ə kaapo nee feyə ateesə nə anə de anə i ke Wuribware, na mbo ne anə de anə e ləŋŋə mò-ɔ maa taare a a sa a anə ne anə i suŋ mò-ɔ ŋkpənə-rə fwiiri. ¹⁰ Dədaa-rə a Wuribware kɔləŋŋə mə-ɔ pəee gye kigyi na kunuu na kəfwəe na kayowəre se atə aseŋ nee. Amo-ɔ pəee bware bo fo saŋ nə Wuribware e waa mbraa popwəe-ɔ dooo nee.

Aneŋ nə Kristoo kusuj feyə Wuribware ələŋŋəpo bresə-ɔ kwee-ɔ

¹¹ Amaa mbraa popwəe timaa mə a kyə ba. Kristoo e gye mmə ələŋŋəpo bresə. Mò e gye nə oo lwee tanṭee kékyan nə kə bo soso, nə ke bo danj ko kyən sweere mə se a kəmo-ɔ-rə. Nə kə bware ko kyə kəmo nə asəsə a waa-ɔ, a leə feyə ke moŋ tii atə nə Wuribware a twəe kayə mə-rə-ɔ se. ¹² Mò kulweero mfeŋ-ɔ, nə ɔɔ kyən lwee kékyan kpeyaa kpeyaa-ɔ. Pwəe nə ɔɔ dəe lweero, n gyə ətəeere na nnaatagyii mbogya ya wee sweere. Amaa mò

* ^{9:7} Kɔləŋŋə mbraa 16.11-17.

fəŋfəŋ mbogya nē ŋ ya wēe swēēre saŋ nē baa da mō bo mera kiyii kpare-abee-rō sē-ɔ, nē ŋ ya kpēe asēse ŋkpōnō-rō iyisi. Mfaanee nē ɔɔ bōrō sē luwi kōŋkō dooo bo mōrōwē anē nsu pēee. Kētō nē kō kyō nē ki tii si-o e gye feyē, mō a lweero-o, a moŋ lēe a tiri feyē o bēe waa. ¹³ Mbraa dēdaa a mbēe-ɔ sē-ɔ, teērē na kpēŋnyarē mbogya na kanaatēbree nē baa kywēe-ɔ nsō nē ba bo ŋonyan asuŋpō-ɔ sē bo kpēe bamō iyisi. Bamō ya waa mfaanee-ɔ, amō bamō ŋywōrē wōrē nē baa lōŋjō. ¹⁴ Kēe kētō nē amo-ɔ e waa-ɔ, saŋbōto Kristoo a mbogya-ɔ, a lee feyē mmō feraa n taare a ŋ kpēe anē ŋkpōnō-rō lee anē asuŋ bōyē ne a yaa anē mfēŋ nē kēsēbōgyiiri maa lōwē-ɔ, na anē nya taare bo sun Wuribware nē mō wōrē dooo i de ŋkpā-ɔ. Bo lee feyē Kristoo, ɔko nē o moŋ de ɛbōyē-ɔ, a bōrō Wuribware a kufwiijē timaa-o, nē mō wōrē kpeŋ te nsu pēee-ɔ sē nēe, ba mō eyēe bo lōŋjō Wuribware.

¹⁵ Anēj sē-ɔ, Kristoo e gye anē aa Wuribware mbōntō-rō ɔyērēpō nē Wuribware a bōrō mō sē waa etāŋ popwēe-ɔ bo sa asēse-ɔ. Na bamō nē Wuribware a tee feyē bo bo kyēna mō asē nsu pēee-ɔ nya taare nya kakyēna popwēe mō nē ɔɔ tōwē bo bōyē feyē o sa bamō a bo kyēna-ɔ. Mō fəŋfəŋ lowi nē ɔɔ bo kōrē asēse kinjaa bamō baa, nē ɔɔ sa nē baa nya bamō eyēe, nē baa lee ɛbōyē nē baa waa saŋ nē bo bo etāŋ dēdaa-ɔ kaase-ɔ-rō.

¹⁶⁻¹⁷ To, mbeyōmō, pwēe na sēsē dēe wu-o, o kyōrēe mō kanō sē asēj, na ɔko nē o kaa o gyi mō kapōtēe-ɔ kēnyarē a o bo waa wōrē-rō. Amaa a tiri feyē bo taare kaapo feyē oo wu pwēe na anēj a wōrē-ɔ-rō asēj dēe taare waa kusuj. Sēsē-ɔ e saŋ o te, amō wōrē-ɔ gye kwaa nēe. ¹⁸ Anēj

dεε nε ętaŋ gyenkpεesε nε Wuribware a waa sa sεsε-ɔ moŋ waa kusuŋ, amɔ baa mɔɔ mbɔ na bo ba mbogya-ɔ bo tii ętaŋ-ɔ kanɔ pweε. **19** Saŋ nε Mosis a kyoree Wuribware a mbraa-ɔ pεee waa wɔre-ɔ, nε ɔɔ kare gywii asεsε-ɔ pεee lɔwε-ɔ, nε ɔɔ taa kɔkyoyaa kapesii na kyipee. Nε ŋkee ɔɔ ba nnaategyii na ęteere mbogya bo waa nkyu-ro, nε amo pεee a lwee abεε-ɔ. Nε ɔɔ taa kɔkyoyaa kapesii na kyipee bo da mbogya na nkyu-o-ro, nε ɔɔ bo ŋonyaŋ mbraa wɔre-ɔ na asεsε-ɔ se. **20** Nε ɔyε, “Mbogya nε n tii moŋ aa Wuribware mbɔntɔ-ɔ a ętaŋ-ɔ kanɔ-ɔ nε. A kaapo nεe fεe moŋ a sure si feyε moŋ e gya ętaŋ-ɔ mbraa se.”* **21** Anεŋ dεε nε ɔɔ bεe ba mbogya-ɔ bo ŋonyaŋ Wuribware a tanṭee kekyan-ɔ na atetəmonja pεee ne ba ba bo bo suŋ bamɔ kεbwareſuŋ-o si. **22** Kaseŋtiŋ si feraa mbraa amo-ɔ, mbogya nε bo de ba lɔŋjɔ atɔ bwεetɔ. Nε anεŋ dεε nε kabɔ mbogya e moŋ wee sweere, Wuribware maa ba ɔko ębɔyε a ɔ bo ke mɔ.

23 N gyε Wuribware sunkpa nε ɔ bo sweere mo se-ɔ nε Kristoo a lweero. Amaa Wuribware sunkpa nε ɔ bo soso-ɔ nε baa deere se bo waa mɔ nε ɔ bo sweere se-ɔ bo yera. Amose-ɔ, atɔ nε a bo soso-ɔ feraa e kpa kɔlɔŋjɔ nε ko kyoŋ sweere se lee-o. **24** N gyε Wuribware sunkpa nε baa deere soso a amo-ɔ se waa sweere se ne Kristoo a lweero. Soso-ɔ fɔŋfɔŋ nε oo lweero. Mfεŋ nε ŋkee ɔ yere anε ayaa-ɔ ɔ sa anε kanɔ se sεnsa o gywii Wuribware. **25** Wuribware ɔlɔŋjɔpo bresε-ɔ e taa kabɔ mbogya, nε o lwee kekyan kpeyaa kpeyaa-ɔ-ɔ kasu kasu. Amaa Kristoo feraa moŋ lweero ya ba

* **9:20** Keleq Igyipiti 24.8.

mò eyee bo lənŋo Wuribware iluwi bweetə bweetə ko. ²⁶ A lęe feyε, amo ya ba anen, amo a kaapo nee feyε oo deej wu iluwi bweetə lee saj ne Wuribware a tweē kaye mɔ-o nee. Amaa anen ne oo waa-o e gye feyε mbeyəmə ne kaye e kpa a ka fo kεe-o, luwi kɔŋkɔ ne oo lee mò eyee ifuri bo lənŋo Wuribware, na o nya lee asesə kuju si ebøyε bo tweē. ²⁷⁻²⁸ N yε, luwi kɔŋkɔ ne Kristoo a taa mò eyee bo lənŋo Wuribware, na o nya lee asesə bweetə kuju si ebøyε, feyε anen ne sesə kεmaa i wu luwi kɔŋkɔ, na kεmo kamεε-rɔ, o yεrε Wuribware akatə-rɔ a o lee kεtə kεmaa ne oo waa-o asej kanɔ-o. Kεtə ne ko kyɔ-o e gye feyε Kristoo e ba nyɔsepø. Mò ya ba, n gye asesə ebøyε ne o ba na o bo lee. Amaa o ba nee na o bo morɔwε bamø ne bo gywii mò keba-o.

10

Yeesuu a taa mò eyee bo lənŋo Wuribware luwi kɔŋkɔ, ne aa lowε

¹ Mbeyəmə, mbraa ne ŋ kaapo Wuribware kolənŋo asej-o e kaapo ato timaa ne a ba a a bo ba-o nee. Mbraa-o du nee feyε diki-o. Ne ane ya deere, ane i ɲu feyε ɔko e ba kamεε. Bamø a lənŋo Wuribware anen-aaa nsu si nsu si, na a moŋ de kεe-o se-o, a maa taare a a fwiiri bamø ne ba ba na bo bo suŋ Wuribware-ɔ ɲkpɔnɔ-rɔ. ² Anen a kolənŋo-o dεε kε e taare a kε sa a asuŋpo-o ɲkpɔnɔ-rɔ fwiiri nee, weetee bamø mfεεre maa waa bamø feyε bamø ebøyε a sii bamø se. Na Wuribware kolənŋo lowε. ³⁻⁴ Akpeñnyarε na eteere mbogya a tεε a maa taare a a lee ebøyε-o se-o, kasu kεmaa a kolənŋo-o i nyinŋi asesə se feyε bamø ebøyε a sii bamø se.

5-6 Amose ne saj ne Kristoo e kpa a o ba kaye mɔ-rɔ-ɔ, ne oo tawé gywii Wuribware feyε,

“Fo maa kpa ayu mpu koləŋŋɔ lée mo ase,
ne fo akatɔ moŋ gyi mbɔ kɔkywεε bɔ ləŋŋɔ se.
Ebɔye koləŋŋɔ moŋ waa fo kɔnɛ.

Amaa sɛsɛ dimaadi kayoware ne fo a sa mo,
na m bɛe bɔ sa fo.

7 Ne mo a beŋŋaa feyε, ‘O Wuribware, kɛe mo.

Baa tawé mo aseŋ fo mbraa wɔrɔ-ɔ-rɔ.

Mo a ba a m bɔ waa fo kep̄re.’ ”*

8 Moŋ' ሥ fεyε oo gyε nk̄pεe tawé nee fεyε Wuribware maa kpa ayu mpu koləŋŋɔ bεεε mbɔ kɔkywεε koləŋŋɔ bεεε ebɔye koləŋŋɔ. Haree mbraa-ɔ a kaapo fεyε bɔ waa amo ooo, oo tawé amo-ɔ pεεε.

9 Ne oo bɛe tawé bɔ tii si fεyε,

“O Wuribware, kɛe mo,
mo a ba a m bɔ waa fo kep̄re.”

Ketɔ ne o kaapo-ɔ e gyε fεyε o sa a bɔ yɔwε koləŋŋɔ dεdaa-ɔ, na o waa ketɔ popwεe ne Wuribware e kpa fεyε o waa-ɔ. **10** Wuribware kep̄re e gyε fεyε Yeesuu Kristoo a taa mò eyεe bɔ ləŋŋɔ Wuribware luwi kɔŋkɔ, ne aa lɔwε, na a lee ane kuju si ebɔye.

11 Wuribware ələŋŋɔpɔ kɛmaa yεre kake kɛmaa nee o waa mò koləŋŋɔ kusun. Na o ləŋŋɔ Wuribware iluwi enyɔ enyɔ. Anen a koləŋŋɔ-ɔ maa taare a ki lee ebɔye bɔ twεe daa. **12** Amaa ane ələŋŋɔpɔ Yeesuu mɔ fεraa, saj ne oo ləŋŋɔ Wuribware luwi kɔŋkɔ amo bɔ lee ebɔye-ɔ, koləŋŋɔ ko

* **10:7** Kiliŋ 40.6-8 (LXX).

moŋ lεε kε bεe ki tiri bo fo ndoo. Amoſe nε oo ya kyεna Wuribware kigyisesaree ſe. ¹³ Mfeñ nε o te na Wuribware baa Yeesuu Kristoo adoŋ pεee mò kuwure-o kaase. ¹⁴ Katij e gye feyε mò a ba mò eyee bo ləŋŋə Wuribware luwi koŋko mə bo sa nε bamø nε o maa ſe o waa bamø akpeyaa-ɔ nkrono-rø a fwiiri.

¹⁵ Wuribware a kufwiinje timaa-o gbaa a sa nε ane a ɳu feyε amo-ɔ gyε kasențiŋ. Fejε aneŋ nε ane a kyə təwε feyε Wuribware a borø mò kufwiinje timaa-o si sa nε baa kyoree waa abwareſen wore-ɔ-rø-ɔ,

¹⁶ “San amo ya fo, etaj nε mo e waa na m bo bεya mo aa bamø mbøjtø-rø-ɔ, mfaanee nε i du. Mo e taa mo mbraa a m bo waa bamø mfεere-ɔ, na n kyoree mmø bo waa bamø aŋu-ro.”*

¹⁷ Ne oo bo kya ſe feyε,

“Ma lεε nyinji bamø aseŋ bøyε na borokøone-ɔ ſe.”*

¹⁸ Wuribware a tεe taa bamø ebøye bo ke bamø-ɔ ſe-ɔ, koloŋŋø nε ki lee ebøye-ɔ moŋ lεε ki tiri.

Mon' kra moŋe kokoaregyi-o-ro keŋkeŋ bo yo

¹⁹ Aneŋ ſe-ɔ, mo kosoþee-an, Yeesuu mbøgya nε ɳ ya wee sweerε ſe-ɔ ſe-ɔ, ane ma lεε sa a kufu nya ane Wuribware ase keba. Mon' sa a ane lwee Wuribware suŋkpa a kekyan kpeyaa kpeyaa-ɔ-rø. ²⁰ A lee feyε waagya nε baa bo kuŋ kekyan kpeyaa

* **10:16** Yeremeya 31.33.

* **10:17** Yeremeya 31.34.

kpeyaa-ɔ-rɔ n̄e Yeesuu a kyan-ñɔ, na an̄e taare lweero. Waagya amo yere bo sa Yeesuu fɔŋfɔŋ kayowore n̄e baa tɛŋjɛ-rɔ, n̄e oo wu-o. Mfaanee n̄e Yeesuu a sa an̄e kpa popwɛe na an̄e bɔrɔ se yo Wuribware ase, a lee feye ɔɔ b̄e ba ɣkpa-rɔ o te nsu pɛee. ²¹⁻²² Mbeyɔmo, an̄e Wuribware asɛsɛ-ɔ a tɛe an̄e de ɔləŋŋɔpo dabe n̄e ɔ deere an̄e se-ɔ se-ɔ, Yeesuu n̄e oo wu, n̄e ɔɔ b̄e ba ɣkpa-rɔ-ɔ n̄e n de-o, mon' sa a an̄e ba kaseŋtiŋ bo sɔŋ tɔ Wuribware-rɔ. Amaa an̄e a yo mò ase-ɔ, mon' sa a an̄e kpeɛ iyisi n̄e i te an̄e ɣkpono-rɔ-ɔ, na mon' sa a an̄e yere an̄e kokɔɔregyi-o-ro keŋkeŋ, a lee feye bamɔ a bɔ an̄e asuu-o, a kaapo n̄e feye Wuribware a kyɔ lee an̄e ɭbɔyɛ, n̄e ɛ maa lee tɔɔraa an̄e mfɛerɛ. ²³ Mon' sa a an̄e yere keyaa koŋko. Monɛ a bɔ asuu-o, temaa n̄e monɛ a nya feye monɛ e yo Wuribware ase-ɔ, mon' kra mò-rɔ keŋkeŋken, bo lee feye Wuribware a tɛe tɔwɛ bo b̄eya feye ɔ sa an̄e kɔtɔkɔ-ɔ se-ɔ, ɔ maa kyurowi mò kanɔ. ²⁴ Na mon' sa a an̄e dee kpa ɣkpa n̄e an̄e ɛ bɔrɔ se, na an̄e bo waa abee wɔrɛ, na an̄e bo kpa abee aseŋ, na an̄e bo waa asuŋ timaa-o. ²⁵ Monɛ ma sa a an̄e yowɛ k̄egyanjɛ sun Wuribware, feye aneŋ ne saŋ kemaa bɔkɔ e waa-ɔ. Amaa mon' sa a an̄e dee gyanjɛ sa abee wɔrɛ. A tiri feye ane deere se, na an̄e pee akatɔ waa amo-ɔ, a lee feye kake n̄e Kristoo i kiŋni a ɔ ba-ɔ a tɔ-rɔ.

²⁶ An̄e ya bo ɲu Wuribware a kaseŋtiŋ-o, n̄e an̄e ɛ saŋ an̄e ɛ waa ɭbɔyɛ an̄e k̄epre se, amo f̄eraa, koləŋŋɔ kɔ moŋ lee kɔ bo-rɔ ne kɛ ɛ taare na ki lee an̄e kuŋu si ɭbɔyɛ bo tweɛ. ²⁷ Amo ya ba aneŋ f̄eraa, amo kufu kakyɛna n̄e an̄e ɛ kyɛna an̄e gywii Wuribware, na ɔ bo bu an̄e kɛpɔ, na ɔ yaa an̄e mò

kedeekpεctekii nε o ba a o bø kywεe mø adøŋ-ɔ-rø.
28 ḱkø nε oo kine mbraa nε Wuribware a børø
 Mosis si sa anε-ɔ sε kegya-ɔ, nε abεe anyø bεee asa
 ya koso yere seŋgyikpa-ɔ, yere-ɔ feyε ø waa anεj,
 a kyø baare feyε seŋgyipø-ɔ bu mø kεpø, na o sa
 kano feyε bø møø mø, na o ma su mø sε. **29** Anεj
 sε-ɔ, ḱkø nε o twεekeyaa a o bø kye Wuribware mø
 gyi-o, nε Wuribware i gyiiri kεsεbø bwεetø. A lee
 feyε o moŋ de Yeesuu mbogya nε ø bo tii etan-ɔ
 kano, nε n ya lee mø iyisi-o, o teε seyε, nε o bεe ø
 saare Wuribware a kufwiijø timaa nε ø dεeη nju mø
 ewεe-ɔ. **30** Anε nyi anεj nε o du-o, Wuribware nε
 ø tøwε feyε,

“Mø e gye nε mo e ba doŋdaa na m bø kø sa mone.
 Mø e gye nε mo e ka mone adøŋ køkø a n sa
 mone.”*

Nε ø bεe tøwε feyε,

“Wuribware i gyi mø asesε aseŋ.”*

31 A bø kufu feyε ḱkø a lwee øseŋgyipø Wuribware
 nε mø wørø dooo i de nkpø-ɔ aseŋ-nø, nε o nya mø
 kra kεsaree-ɔ, gyiiri mø kεsεbø.

32 Anε i nyinjø mone sε saŋ nε mone a lee kaase
 gyii Wuribware a ekpa-ɔ, nε oo buŋjø mone akatø,
 nε mone a bø gyii mø ekpa-ɔ. Mon' nyinjø si feyε
 bamø nε bø maa bu Wuribware-ɔ a tøraa mone
 bwεetø-ɔ gbaa ooo, mone a yere keŋken. **33** Saŋ kø
 baa saare mone, waa mone aworeføø lamaŋ-nø.

* **10:30** Mbøra kebøesa 32.35.
 Kilinj 135.14.

* **10:30** Mbøra kebøesa 32.36;

Sanj ko mə mone a kya bamə nə baa ḥu aseŋ feyε
mone-o-ro. ³⁴ Nə mone a kya bamə nə baa tii-o-ro.
Bamə a kɔɔrə mone kapoteε-o, mone moŋ sa nə aa
tɔɔraa mone, na mon' taa bo waa aseŋ, a lεe feyε
mone nyi feyε mone de ato Wuribware sə na a kyɔ
amo, nə a bee a gyi nsu pεee.

³⁵ Aneŋ se-o, mone ma sa a mone abaa-ro yore,
a lεe feyε wɔrε kowaa e sa kakɔka dabe. ³⁶ Mon'
nya kanyite, na mon' nya waa kεtə nə Wuribware
e kpa-o, na mon' nya nya kεtə nə Wuribware a
tɔwε bo bεya feyε o sa mone-o. ³⁷ Feyle aneŋ nə
Wuribware a tɔwε mò abwaresen wɔrε-o-ro-o,

“A sanj kafwεe, oko ne o ba-o e ba, o maa kyee.

³⁸ Oko ne oo kɔɔrε Wuribware gyi-o e nya ɳkpa
a lεe feyε Wuribware e tεe mò feyε sεsε timaa.
Amaa mò ya kiŋni kamεε feraa,
mo akatə maa gyi mò se.”*

³⁹ Amaa ane aa mone feraa, ane moŋ gye asεsε nə
ba kiŋni kamεε, na bo ya fo-o. Anε gye asεsε nə ba
kɔɔrε ba gyi feyε Wuribware e morɔwε ane-o nee.

11

*Adedaapo ko ne baa kɔɔrε Wuribware gyi
keŋkeŋ-o aseŋ*

¹ To, nə ntetə e gye kokɔɔregyi? Kokɔɔregyi e gye
feyε ane a kɔɔrε gyi feyε ane e nya ato nə ane de
temaa feyε ane e nya, nə mbeyəmə ane akatə moŋ
keε amo-o. ² Adedaapo-o kɔɔrɔregyi si nə bamə
aseŋ a pre Wuribware.

* **10:38** Habakək 2.3-4 (LXX).

3 Ané kókɔɔregyi née sē nē ané a nu kaasē feyε Wuribwarē kanɔ̄-rɔ̄ aseŋkparegyi nē ɔ̄ tɔ̄wε bɔ̄ twē̄ kayε pεεε, soso na kaasē. Kókɔɔregyi si nē ané nyi feyε ané nē aa ba. Amose-ɔ̄ n gyε kayε mɔ̄-rɔ̄ ketɔ̄ nē ɔ̄ bɔ̄ twē̄ atɔ̄ nē ané kē̄ kayε-rɔ̄ pεεε-ɔ̄.

4 Mon' sa a ané taa Adam mò gyi-ana Abel na Kayin bɔ̄ kaapo ané nē kókɔɔregyi du-ɔ̄.* Ntetō sē nē Abel a kɔlɔŋjɔ̄ nē ɔ̄ lɔŋjɔ̄ Wuribwarē-ɔ̄ a baare yɔ̄wε Kayin a kemo-ɔ̄? Ketɔ̄ sē nē Abel a kɔlɔŋjɔ̄ amo a gyi Wuribwarē akatɔ̄-ɔ̄ e gyε feyε Abel a kɔɔrε Wuribwarē gyi bweetɔ̄. Nē Wuribwarē ye ɔ̄ waa atɔ̄. Amaa hareē Abel a wu-o gbaa ooo, ndao na ndao mò kókɔɔregyi-o saŋ ke e kaapo ané feyε ané gbaa ané nya ané a kókɔɔregyi-o.

5 Ntetō sē nē Inok moŋ wu, nē Wuribwarē a deŋ yase mò yaa Wuribwarē sē-ɔ̄ née?* Nē ɔ̄ko moŋ leē ɳu mò. A kaapo née feyε ɔ̄ kɔɔrε Wuribwarē gyi kaseŋtiŋ née. Nē abwareseŋ wore-ɔ̄ a tɔ̄wε feyε Inok a waa Wuribwarē kεpre, pwεε nē Wuribwarē a deŋ yaa mò soso. **6** Kaseŋtiŋ si feraa ɔ̄ko maa taare a ɔ̄ waa Wuribwarē kεpre, amo sεsε-ɔ̄ a kɔɔrε mò gyi kaseŋtiŋ pwεε. Bɔ̄ leē feyε ɔ̄kεmaa nē ɔ̄ kore kεbwarekore-ɔ̄, a tiri feyε ɔ̄ gyε ɳkpeε kɔɔrε gyi feyε Wuribwarē bɔ̄-rɔ̄, nē ɔ̄ beē ɔ̄ sa bamø nē ba pee akatɔ̄ ba buwi ba kpa mò-ɔ̄ kakɔka dabε timaa.

7 Mon' kē̄ ané nē Nowaa kókɔɔregyi du-ɔ̄. Wuribwarē a yii mò sē feyε ɔ̄ sa a nkyu bɔrɔ̄ twē̄ kufwiiri dabε sweerē mò sē-ɔ̄.* Nē Nowaa a nu sa mò, nē ɔ̄ gya mò kanɔ̄-ɔ̄ sē baara koreē dabε bɔ̄ morowε mò eyeē na mò ka na mò gyi-ana na

* **11:4** Keleekaase 4.1-5. * **11:5** Keleekaase 5.18-24. * **11:7** Keleekaase 5.28-9.29.

bamō aka. Mō a waa amo-ɔ, nē kufwiiri-o a tweę kasęntiŋ si-o, nē ɔɔ bō kaapo feyę kayę-rɔ asęse nē baa saj, nē bō mōj kɔɔrē Wuribware gyi-o a waa bɔyę. Amosę-ɔ, kakɔka timaa nē Nowaa a nya-ɔ e gye feyę Wuribware a tęę mō feyę sęse timaa, a lee feyę ɔɔ kɔɔrē mō gyi.

8 Nē ntetɔ se nē saj nē Wuribware a tęę Abraham tɔwę gywii mō feyę o yo swęere kō nē ɔɔ tɔwę bō bęya feyę o sa mō aa mō ananagyi-o si, nē hareę Abraham a mōj nyi mfęj nē o yɔ-ɔ gbaa ooo, nē ɔɔ gya Wuribware a kano-ɔ se?* Aa lee anęj nē ɔɔ kɔɔrē Wuribware gyi-o si. **9** Ntetɔ se nē oo sure si feyę o ya kii ɔfɔ swęere nē Wuribware a tɔwę bō bęya feyę o de o sa mō-ɔ se? Nē ɔɔ ya kyęna tanțee kekyan-ɔ mfenj. Anęj dęe ne mō gyi Isak na Isak mō gyi Yakubu nē bamō gbaa Wuribware a tɔwę bō bęya feyę o de swęere-ɔ o sa bamō-ɔ gbaa a kyęna anęj a tanțee akyan-ɔ-rɔ. Anęj nē Abraham a kɔɔrē Wuribware gyi kasęntiŋ-o si nē ɔɔ waa amo-ɔ pęee. **10** Nē ńkee oo nyite o gywii maŋ nē Wuribware e ba a o bō pwęe soso, na o lɔŋjɔ mō damenęnsę, na maŋ amo yęre nsu pęee-ɔ.

11 Emene se nē saj nē Abraham a bęre-ɔ, nē mō ka Sara nē mō gbaa a bęre, nē o gye ɔleŋmaŋpo-ɔ a taare kowę kayaagyi? Bō lee anęj nē Wuribware a tɔwę bō bęya gywii Abraham feyę mō ka e kowę kayaagyi, nē Abraham a kɔɔrē kętɔ nē ɔɔ tɔwę-ɔ gyi-o si.* **12** Amosę-ɔ, ḷnyare koŋko mɔ nē bō yę ɔɔ tɔ-rɔ iwu gbaa-ɔ kayaagyi ya baa kęnana nē kęmo-rɔ asęse kyo feyę awore-rɔ akyee-e-kpa-agyi na ɔpoo kee a kęsepu-o.

* **11:8** Keleękaasę 12.1-3. * **11:11** Keleękaasę 17.15-22; 18.10-15; 21.1-7.

13 Abraham na mò gyi-ana a wu, na bo moŋ tεε nya sweere timaa nε Wuribware a tωe bo beya feyε o sa bamo-ɔ. Amaa haree aneŋ gbaa ooo, baa saŋ kɔɔre Wuribware a aseŋ tωesε-ɔ gyi. A waa nee feyε bamo a nya sweere amo nε bo kεe mò a da bamo akatɔ-rɔ-ɔ. Bo moŋ gyiiri ikii feyε afɔ e gyε bamo kaye mɔ-ro. **14** Aneŋ a asešε-ɔ e kaapo nee feyε ba buwi ba kpa sweere nε o kii bamo fɔŋfɔŋ lee-o nee. **15** N gyε sweere nε baa koso mò se-ɔ se ne ba buwi ba kpa. A dεε a gyε mò nee-ɔ, weetee kpa saŋ o da sa bamo a bo kiŋji yɔ. **16** Sweere ko ne o kyo mmɔ-ɔ aseŋ nε ba kaapo, nε ba kpa mò bweetɔ. Mò e gyε Wuribware se fɔŋfɔŋ-ɔ. Amoſe ne ipeere moŋ de Wuribware kikii bamo nyanje, ne oo lɔŋjɔ kyenakpa soso bo yera bamo.

17-18 Ntεtɔ ya waa se nε Wuribware a tωe gywii Abraham feyε o taa mò gyi Isak mɔ bo lɔŋjɔ Wuribware-ɔ, nε Abraham a waa sira a feyε o gya mò kanɔ-ɔ se?* Wuribware e kyo mò-ro o kεe nee. Haree Isak a gyε mò gyi kɔŋkɔ wɔrε kpeŋ-o, nε Wuribware a tωe mò aseŋ feyε, “Isak si nε fo e borɔ a fo bo nya ananagy-i-o si-o” gbaa ooo,* Abraham a waa sira a feyε o gya Wuribware a kanɔ-ɔ se. Aa lεe aneŋ ne Abraham a kɔɔre kεtɔ nε Wuribware a tωe bo lεe mò ananagy-i-o si-o gyi-o si. **19** O nyi feyε Wuribware e taare na o kyiŋji Isak lεe lowi-ro. Kasεntiŋ si, Wuribware a kuŋ mò, na o ma ba mò sekaj bo mɔ mò gyi-o, a du nee feyε Abraham a kɔɔre mò lεe lowi ase-ɔ.

20 Emene se ne, saŋ nε Isak amo dεε a bere-ɔ, nε oo taare tωe bo beya feyε mò gyi-ana Yakubu na

* **11:17-18** Keleekaasε 22.1-19. * **11:17-18** Keleekaase 21.12.

Isawu e nya nyure nyanje kɔ?* Aa lęe aneŋ nę oo kɔɔrę kętɔ nę Wuribware a tɔwę-ɔ gyi-o si.

21 Yakubu mɔ, mὸ a yɔ ya kyena Igyipiti sweere se kyee, nę o kpa a o wu-o, emene nę oo waa taare tɔwę bɔ beya feye mὸ gyi Yosef mὸ gyi-ana e nya nyure?* Mὸ gbaa, aa lęe aneŋ nę oo kɔɔrę kętɔ nę Wuribware a dęe tɔwę bɔ beya bɔ gywii mὸ nana Abraham-ɔ gyi-o si. Nę oo ba mὸ kayii naresesę bɔ lenj eyee na o te, nę oo gya kuju bɔ twee-rɔ sun Wuribware.

22 Nę sanj ne Yosef mɔ e kpa a o wu-o, emene nę oo waa taare tɔwę sanj ne Isireelii awuye e ba a bɔ bɔ lęe Igyipiti sweere se-ɔ asenj?* Aa lęe aneŋ nę mὸ gbaa a kɔɔrę kętɔ nę Wuribware a tɔwę bɔ beya gywii mὸ nana Abraham-ɔ gyi-o si. Anenj se-ɔ, nę oo tɔwę feye sanj amo ya fo, na bɔ taa mὸ abowii yaa Kanan, mὸ fɔnfɔŋ sweere se, ya pure.

23 Nę Mosis akowepo mɔ, ntętɔ se nę, sanj ne baa kowę mὸ-ɔ, nę baa taa mὸ bɔ kwęerɔ Igyipiti awuye owure-o si aferi asa?* Bɔ moŋ bęñjaa owure nę o yę bɔ mɔ̄ nyaagyi nyanje pɔpwee pęee-ɔ. Aa lęe aneŋ nę baa kɔɔrę Wuribware gyi-o si. Bamɔ a ሥ fεyε የ gyę gyi kɔ nę o tiri-o, o bɔ danj mὸ mpopwee-rɔ-ɔ, nę baa taa mὸ bɔ kwęerɔ owure-o si.

24 Nę owure amo fɔnfɔŋ mὸ gyi kyeesę a bɔ ሥ kayaagyi Mosis mfeŋ nę baa taa mὸ bɔ kwęerɔ-ɔ, nę oo su mὸ se, nę oo bera mὸ feye mὸ fɔnfɔŋ mὸ gyi-o. Amo-ɔ pęee gbaa ooo, ntętɔ se nę Mosis mɔ, mὸ a danj keyaafɔrę-ɔ, nę oo kine feye bɔ tee

* **11:20** Keleekaase 27.27-40. * **11:21** Keleekaase 47.29-31;
48.8-20. * **11:22** Keleekaase 50.24-25. * **11:23** Keleek Igyipiti
2.1-10.

mò fεyε owure mò gyi kyεesε mò gyi-o? Aa lee anεŋ nε ɔɔ kɔɔrε Wuribware gyi-o si. ²⁵ Ḍε waa mò mfεεrε nεe feyε, mò ya gyi awοrεfε kɔŋkɔ nε Igyipiti owure-o a taa bø døŋjø mò føŋføŋ asεsε sε-ɔ, a bø feyε mò a kyεna kønε nε ɔ maa kyee-o-ro o gyi bøye. ²⁶ Ḍ yε, bamø ya kperi Kristoo si saare mò, a de kεnyare a kyø mò a nya Igyipiti sweεere se a kapøtεε-ɔ pεεε. Mò akato døŋ nyaŋε kø a ketø nε ɔ ba a ɔ bø nya-ɔ se nεe.

²⁷ Ntεtø se gbaa nε ɔɔ fa mfεεrε feyε ɔ kɔsø a ɔ lee Igyipiti sweεere se? N gyε owure a kaduŋfwii-o nε ɔ sεrε. Amaa aa lee anεŋ nε ɔɔ kɔɔrε Wuribware gyi-o si.* Ḍ maa se ɔ yø akatø-rø nεe feyε sabεε-ooo mò a taare a ɔ ya ɳu Wuribware, Wuribware nε ɔ gyε ɔkø nε ɔkø maa taare a o ɳu mò-ɔ. ²⁸ Ketø a kyee, nε oo kiŋni yø Igyipiti sweεere se, na ɔ nya lee Isireelii awuye lee owure a kεsareε-ɔ-rø. Pwεε nε ɔɔ dεε gyε bamø kegyεŋkρεe lee mfεŋ-ɔ, ntεtø se bεε nε ɔɔ sa nε Isireelii awuye a gyi Wuribware-a-kyø-anε-yøwε a ateese-o, nε baa ba nsannegyii mbøgøya bø ɳonyaŋ bamø mbunogyii si? Aa lee anεŋ nε ɔɔ kɔɔrε Wuribware gyi-o si, Wuribware nε ɔɔ tøwε gywii mò feyε mò e moŋ waa anεŋ, kabøɔ nε ɔ suŋ feyε ɔ bø møɔ sweεere amo se a bregyi kemaa-ɔ e møɔ Isireelii awuye a bømo-ɔ a ɔ bø tii si.

²⁹ Emεnε nε Isireelii awuye-o amo dεε a waa nare teŋ Ḍøo Pipee-o-ro feyε bamø a naa sweεere wøresε se-ɔ nεe? Aa lee anεŋ nε baa kɔɔrε ketø nε Wuribware a tøwε-ɔ gyi-o si-o, nε Wuribware a sa nε afwii a lεŋ nkyu-o bø yera kebena se na

* **11:27** Kεlεq Igyipiti 12.31-51.

kigyise si, nē kpa a di, nē baa taare nare sweere tēn-nə kyonj. Amaa Igyipiti awuye nē baa sere gya bamō se feyε bō kra bamō-ɔ feraa a kpa a bō nare tēn-nə-ɔ, nkyu-o a kinjŋi bō mwiire bamō se mao.*

30 Ntētō ya waa se nē, saŋ nē Isireelii awuye-o a nare muruwaa Yerikoo maŋ ŋke nsunoo-o, nē kidenbee nē maŋ-ɔ awuye a pwεε bō muruwaa maŋ-ɔ a lee da?* Aa lee aneŋ nē baa kɔɔrē kētō nē Wuribware a tōwē-ɔ gyi-o si.

31 Nē ntētō se nē, saŋ nē Isireelii awuye-o a lwee Yerikoo-ro ya mao mō-rō asešε-ɔ, nē baa mao kešeboṛrəleŋ awuye nē baa kine Wuribware-ɔ yowē Rahab opurimakyee-ɔ?* Aa lee aneŋ nē ɔkyee amo a kɔɔrē Wuribware gyi-o si, nē a bęe a lee aneŋ nē, saŋ nē Isireelii akyəŋŋəpō kō a ywii lwee maŋ-ɔ-rō ya ḥu aneŋ nē ba taare a bō kō kɔɔrē maŋ-ɔ, nē oo kra bamō neenεε, nē oo taa bamō bō kweerɔ maŋ-ɔ owure si-o.

32 N kya se tōwē amo akō bwēetō bō tii si aaa? Saŋ moŋ kyɔ sa mo na n tōwē Gidiyəŋ na Barak na Samsəŋ na Yifita na Deefid na Samuwel na Wuribware akyaaamεε a kokɔɔregyi-o aseŋ. **33-34** Bō lee aneŋ nē asešε mō a kɔɔrē Wuribware gyi-o si-o, baa taare kō kɔɔrē esweere, nē bokō mō a gyi asešε aseŋ kasəntiŋ, nē bokō mō a nya atō nē Wuribware a tōwē bō bęya feyε o sa bamō-ɔ. Bamō bokō mō a bunj afaaase nnō se, nē bokō mō a duŋ adéekpεεtekii agyabrenj, bokō mō a yɔ kənaa-rō kō lee. Bō moŋ bō leŋ, amaa baa nya keyaaleŋ kənaa-rō kō gya bamō

* **11:29** Keleŋ Igyipiti 13.17-22. * **11:30** Yosuwa 6. * **11:31** Yosuwa 2; 6.22-25.

adoŋ anaapo-ɔ. ³⁵ Akyee kɔ mɔ akowebɛɛ a kyinji lée lowi-ro.

Asesɛ kɔ mɔ, baa waa bamɔ borɔkraa, amaa bamɔ-ɔ bɔ moŋ pɔɔ, na bamɔ nɛ ba waa bamɔ borɔkraa-ɔ nya yowé bamɔ. Bɔ yε, bamɔ ya wu, nɛ bamɔ ya kyinji lée lowi-ro nya ɲkpa nɛ n kyɔ mmɔ-ɔ, a bɔ. ³⁶ Baa saare bokɔ mɔ, nɛ baa da bamɔ epaara, nɛ baa kra bamɔ ya tii da bamɔ ɛkpɛe. ³⁷ Ne bokɔ mɔ, baa ba abu bɛɛɛ apan bɔ mɔɔ, haree baa ba sɔɔyaa bɔ teŋ bamɔ-rɔ atiŋ anyɔ. Bokɔ mɔ a wu kitiri, nɛ baa ɲu aseŋ, nɛ baa gyi tɔɔraa. Teere bɛɛɛ sanne ewore e gye bamɔ awaagya. ³⁸ Ne bokɔ mɔ a narɛ kaa kimukee-ro na abɛɛ se, nɛ baa kyɛna ɛbɔ-rɔ na amanṭaŋ-nɔ. Anɛŋ a asesɛ-ɔ dɛɛ bɔ gye asesɛ timaa bɔ kyoŋ bamɔ bɛɛkɔ-ana asesɛ nɛ bɔ dɛɛ bɔ bɔ kayɛ-rɔ saŋ amo-ɔ.

³⁹ Asesɛ mɔ pɛɛɛ a nya kenyarɛ dabɛ sa bamɔ eyɛɛ, bɔ lée anɛŋ nɛ baa kɔɔrɛ Wuribware gyi-o si nee. Haree anɛŋ gbaa ooo, saŋ nɛ bɔ te kayɛ mɔ-rɔ-ɔ, bɔ moŋ nya kyenakpa nɛ Wuribware a tɔwɛ bɔ beya feyɛ ɔ sa Abraham na mɔ ananagy-i-o. ⁴⁰ Ketɔ se nɛ aa ba anɛŋ-ɔ e gye feyɛ Wuribware a kpa kɛtɔ timaa kɔ bɔ yera bamɔ soso. Kɛmɔ e gye feyɛ anɛ nɛ anɛ te ndɔɔ-ɔ na bamɔ nɛ baa dɛɛ kyɛna saŋ-ɔ pɛɛɛ tii abɛɛ se ya kyena soso a kyenakpa nɛ o bware ɔ kyoŋ kyenakpa kɛmaa-ɔ.

12

Mone i gyi aworefɔɔ, amɔ a kaapo feyɛ Wuribware e bera mone nee

¹ Asesɛ bwɛɛtɔ mɔ bɔ-rɔ nɛ baa yere bamɔ kokɔɔregyi-o-ro keŋkeŋ. Na anɛ feraa-ɔ, ndɔɔ a du nee feyɛ asesɛ amo a muruwaa anɛ ba deere anɛŋ

ne ane e sere enaj-ɔ. Anej se-ɔ, mon' sa a ane lee ato na ebɔye ne e sa ne ane maa taare a ane serɛ nɛenɛɛ-ɔ, na ane pee akatɔ sere ane enaj ne Wuribware a sa ane fεyε ane sere-ɔ. ² Mon' sa a ane deere Yeesuu ne mò feraa a kyɔ gye ane nkpeɛ yɔ o yere enaj-ɔ kεɛ-ɔ o gywii ane-ɔ. Bo lεe fεyε oo deere akatɔ-rɔ, ne oo nju kɔne ne o nya nyane kɔ-ɔ. Oo gyi kanyite nju kayeegya na lowi kiyii kpare-abeeɛ-rɔ se, na a mon tiri mò fεyε anej a lowi-o de ipeere bεee o mon de. Amaa mbeyomɔ o te Wuribware kigyisesaree se, na mò aa Wuribware i gyi kuwure. ³ Mon' deej deere anej ne Yeesuu a nju asej na kikisi lεe abɔyewaapo ase-ɔ. Monɛ ya taare waa anej, monɛ abaa-rɔ maa yore, na monɛ temaa lowe. ⁴ Monɛ e kɔ ebɔye, amaa monɛ mon tεe fo mfεn ne a tiri fεyε mon' kɔ wu-o. ⁵ Nsajse monɛ a tan asej ne a bo abwaresej wɔre-ɔ-rɔ ne Wuribware a towɛ amo gywii monɛ fεyε mò gyi-ana-ɔ se. Jye,

“Mo gyi, yuri eyee na fo nu Wuribware kebera,
ne mò ya gyiiri fo kesebo, fo ma sa a fo abaa-rɔ
yore.

⁶ Nu fεyε bamɔ ne o kpa asej-ɔ ne o bera,
okɔ ne o gye mò gyi-o ne o gyiiri kesebo.”*

⁷ Amose-ɔ, mon' nju fεyε asej mo ne monɛ i nju mbeyomɔ-ɔ, Wuribware de o bera monɛ nee. J waa monɛ nee fεyε monɛ a gye mò gyi-ana-ɔ. Kayaagyi ko bo-rɔ ne mò se maa gyiiri mò kesebo aaa? ⁸ Okemaa ne Wuribware e bera mò-ɔ i nju asej. Amaa Wuribware e mon bera fo, a

* **12:6** Aŋasɛ na akparɛ 3.11-12 (LXX).

kaapo feyε n gye mò gyi kasεntiŋ e gye fo, amə kebaworegyi dooo. ⁹ Anε se-ana nε anε de bamø kaye mɔ-rɔ mfεe-ɔ gbaa i gyiiri anε kεsεbø, anε mɔ anε i bu bamø, sanjøtø Wuribware nε o gyε ɔkemaa mò se-ɔ, nε anε ma yuri eyee a anε bø sa, na anε nya ɣkpa na kukyure nε a mɔn de kεe-ɔ oo? ¹⁰ Anε se-ana e bera anε kafwεe anεn nε ba fa feyε a bware-o. Amaa Wuribware feraa e bera anε anε kibaare si nee, na anε nya baare feyε mò-ɔ. ¹¹ Bamø e bera anε, a bø gya. A mɔn bø anε kɔnε. Amaa kamεe-rɔ ɔkemaa nε oo nu anεn a kebøra-ɔ i baare, na o kii sεsε timaa.

Mon' sa se na mone ma lwii kamεe

¹² Amose-ɔ mɔn' lεŋ eyee, na mone ma lεe sa a mone abaa-rɔ yøre. ¹³ Mon' sa a mone ekpa pεeε waa kyεekyεe, na bamø nε bø mɔn bø lεŋ bamø kokøregyi-o-ro-o nya ɣu taare narε se.* ¹⁴ Mɔn' lεŋ eyee na bamø nε mone aa bamø te-o kyena kayeeyuri-ro. Na mɔn' kyena kakyena timaa, a lεŋ feyε ɔkø maa taare a o ɣu Wuribware, amə mò kakpono-rɔ a fwiiri feraa. ¹⁵ Mone ɔkø ma waa paŋ Wuribware a nyure-o. Mone ɔkemaa ma sa a kikisi lwee mò kakpono-rɔ dan feyε kiyii preepreesε kø ne ke e dan, nε ki de kεmo kebwεe-ɔ ke e ba aseñ-ɔ. N gye anεn, asεsε bweetø i kii asεsε bøye. ¹⁶ Mone ma sa a mone ɔkø waa kakyeeekpa bεeε kanyarekpa. Mone ma sa a ɔkø kine Wuribware nyure, feyε anεn nε Isawu a waa-ɔ. Mone i nyinji si feyε kake ɣkø, mò a lεŋ ɛfa-rɔ ba pε na akøn de mò-ɔ, oo ba mò kebrese-ɔ bø kyeeri epø gyare koŋkø

* **12:13** Ajasε na akpare 4.26 (LXX).

mò tire Yakubu ase aaa?* **17** Amo kamee-rø nee mone i nyinji si feye oo kpa feye mò se yure mò, ne mò se a kine. Ne haree mò a nu mò eyee, ne oo ba akyukyu bo kore mò se-o gbaa ooo, kpa mon lees o bo-rø, na o bo kyurowi ketø ne oo waa-o.

18 Moné ne mone te ndø a kake mo-o ya soj tø Wuribware-rø, a mon bo lej sa mone, feye anen ne aa waa sa Isireelii awuye ne baa kyena Mosis a mbøe-o se-o. Bamø feraa, Wuribware a funte bamø. Bamø a soj bamø eyee tø Wuribware-rø-o, ne o ye bo ba Sinaa kebøe-o kaase. Ne deekpa agyabren a lee kemø-rø. Ne kibugyii a da, ne afwii dabø a kya. **19** Ne baa nu kabøre dabø kø kusu, na bore kø a sa sejnsa. Ne kufu a nya ase-sø-o, ne baa kore feye bo ma lee nu bore-o. **20** Bo mon kpa kunu Wuribware a tøwø gywii bamø feye, “Okemaa ne o daborø kebøe amo-o, haree amo e gye kabø gbaa ooo, mon'twee abu bo daye mò maa.”* Bo ye amo-o bo lej sa bamø. **21** Atø amo a waa kufu bwøetø, haree gbaa Mosis ye eyee a yon mò.*

22 Amaa moné ndø a ase-sø-o feraa, moné keba Wuribware ase bo køne fee. Siyon kebøe ne mone a soj tø-rø mbeyømø-o ne ba tee e Yerøalem man ne o bo soso-o na Wuribware ne mò wøre dooo i de nkpa-o aye. Mføn-jø Wuribware mbøj nkpen nkpen a gyanje ba gyi akato. **23** Asoree awuye a bee gyanje mføn, bamø ne Wuribware a kyoree bamø anyare bo beya soso, ne o tee bamø okemaa mò bregyi-o ne n de. Moné a ba Ase-sø-pøe-e-o-señgyipø-Bware ase. Moné a ba mføn ne ase-sø timaa ekra ne

* **12:16** Keleekaase 25.29-34. * **12:20** Kele Igyipiti 19.12-13.

* **12:21** Mbraa kebøesa 9.19.

Wuribware a sa ne bamo nkpono-ro a fwiiri lowe-o te-o. ²⁴ Ne nkee mone a bee ba Yeesuu, ne o yere etan popwes ase ase na Wuribware mbontorororase, etan ne oo ba mò mbogya ne i ya wee sweere-o bo tii kanoo. Yeesuu a mbogya amo a wee sweere-o, i ya sa ne ase a nya nyure. Amaa Abel ne mò daa Kayin a mao a mbogya ne i ya wee sweere-o a ba nlonj.

²⁵ Amose-o, mon' deere damenañse. Mone ma kine kunu mò ne o sa señsa o gywii mone-o. Bamo ne baa kyena nsan-o a kine Wuribware ne oo sa señsa gywii bamo kaye mo-ro-o kanoo se kegya. Bo lee anen se-o, bo moñ taare kwaye kesebogyiiri-o. Amo ane feraa, ane ya kine mò ne o sa señsa o gywii ane o lee soso-o, ne ane e taare a ane kwaye kesebogyiiri-o ooo? ²⁶ San amo Wuribware bore-o a lenkpañ sweere. Amaa ndao feraa oo towé bo beya fey,

“M bee mo e lenkpañ sweere na soso gbaa.”*

²⁷ Mò a towé fey “M bee mo e lenkpañ”-o, o kaapo ane damenañse nee fey e lenkpañ ato ne oo tweeo-o, na o lee amo, na ketoo ne ke maa lenkpañ-o wore nya san nsu pese.

²⁸ Amose-o, mon' sa a ane sa Wuribware anjse fey ane e ya gyi Wuribware a kuwure-o soso, mfen ne ane e nya yerekpa ne o maa lenkpañ-o, a lee fey e moñ de kee. Na mon' sa a ane bu Wuribware, na ane ba kufu bo sun mò, anen ne a gyi mò akatoo. ²⁹ Mone ma sa a ane tañ se

* ^{12:26} Hagai 2.6 (LXX).

feyε Wuribware du nεe feyε deekpa agyabreŋ nε a taare a a kywεε kεtɔ kεmaa-ɔ.*

13

Anεŋ nε kεtɔ bware feyε mone Kristoo awuye-o waa-ɔ

¹ Mɔn' dee kpa abεε feyε sεsε na mɔ kowεbεε-ɔ. ² Mone ma yowε afɔ kεkra nεenεε. Bokɔ nε baa kra afɔ nεenεε-ɔ a kra Wuribware a mbɔɔ-ɔ bokɔ, na bo mɔn yniŋji bamɔ nε baa tii-o si feyε sabεe-ooo mone aa bamɔ nε baa tii-o. Mon' bee nyiŋji bamɔ nε ba tɔraa bamɔ-ɔ se feyε sabεe-ooo mone aa bamɔ nε ba tɔraa-ɔ.

⁴ Mone ɔkεmaa dee bu awaareyε. Na anyare na bamɔ ka-ana ma kanj lee abεε kamεε, a lee feyε Wuribware i bu ɔkɔ nε oo waa kakyεekpa na kanyarekpa-ɔ kεpɔ.

⁵ Mone ma waa katannekpa bweetɔ. Amaa mon' sa a kεtɔ nε mone de-o pre mone, a lee feyε Wuribware e gye nε oo tωwε feyε,

“Ma yowε mone-rɔ, anεŋ dee mɔ nε ma kine mone.”*

⁶ Mon' sa a anε iduŋ waa sεe, na anε tωwε anεŋ nε abwareseŋ wɔrε-ɔ a tωwε-ɔ feyε,

“Wuribware e gye mɔ ɔkyarɔpɔ,
amose-ɔ kufu mɔn de mɔ anyɔ sε.
Sεsε dimaadi maa taare a o waa kεbɔyε kɔ
bo kye mɔ, daa.”*

* **12:29** Mbraa kεbeesa 4.24.

* **13:5** Mbraa kεbeesa 31.6.

* **13:6** Kiliŋ 118.6-7 (LXX).

7 Mɔn' nyiŋji mɔnɛ asɔrɛɛ agyeŋkpeɛpo nɛ baa tɔwɛ abwareſen-ɔ gywii mɔnɛ-ɔ se. Mɔn' nyiŋji anɛŋ nɛ baa kyɛna-ɔ se na anɛŋ nɛ baa wu-o si, na mɔn' kɔtɛ anɛŋ nɛ baa kɔɔrɛ Wuribware ŋyi-o.

8 Anɛŋ nɛ Yeesuu Kristoo du ndee-o dɛɛ nɛ o du ndɔɔ deŋ bɔ yɔ nsu pɛɛɛ. **9** Amoſe-ɔ mɔnɛ ma sa a ɔkɔ ba mò kɛkaapo nɛ ke gyɛ mɔnɛ aſe ɔfɔ-ɔ bɔ sa a mɔn' fo. Kɛtɔ nɛ mo e kaapo-ɔ e gyɛ feyɛ ateese kɔ kikisi kigyi kɛgyasɛ maa sa a anɛ nya keyaalen kɛbwareſen-ɔ. Anɛŋ a mbraa-ɔ maa kya bamɔ nɛ bɔ gya mmɔ se-ɔ-rɔ. Amaa a bware neɛ feyɛ anɛ taa mfɛɛrɛ bɔ dəŋŋɔ ŋyure nɛ Wuribware e sa anɛ-ɔ se.

10 Anɛ de anɛ fɔŋfɔŋ lɔŋŋɔkpa. Amo e gyɛ kiyii kpare-abɛɛ-rɔ nɛ Yeesuu a wu kɛmɔ se-ɔ. Nɛ bamɔ nɛ bɔ saŋ ba lɔŋŋɔ Wuribware feyɛ anɛŋ nɛ mbraa dɛdaa-ɔ a kaapo-ɔ moŋ de kpa feyɛ bɔ nya ŋyure nɛ anɛ a nya bɔ lɛɛ anɛŋ nɛ Yeesuu a wu-o si-o ŋkɔ.

11 Wuribware ɔlɔŋŋɔpɔ brɛsɛ ya mɔɔ mbo bɔ lɔŋŋɔ Wuribware, na ɔ nya taa aſɛsɛ ɛbɔyɛ bɔ ke bamɔ-ɔ, o de mbo-ɔ mbogya wɔrɛ neɛ ɔ yɔ Wuribware sunjkpa a kɛkyarɛ kpeyaa kpeyaa-ɔ-rɔ. Nɛ ɔ taa mbo-ɔ fɔŋfɔŋ ɔ yaa maŋ-ɔ nlaŋbɛɛ ɔ ya kywɛɛ pɛɛɛ.

12 Anɛŋ dɛɛ nɛ baa mɔɔ Yeesuu Yerosalɛm maŋ nlaŋbɛɛ. Nɛ mò mbogya nɛ ŋ ya wɛɛ sweɛrɛ-ɔ a kpɛɛ mò aſɛsɛ ɛbɔyɛ, nɛ ŋ ya sa nɛ baa kii akpeyaa. **13** Amoſe-ɔ, mɔn' sa a anɛ yɔwɛ anɛ kakyenɛ dɛdaa-ɔ bɔ sii, na anɛ gya Yeesuu si, ya gyi ipeere nɛ oo gyi saŋ nɛ oo wu kiyii kpare-abɛɛ-rɔ-ɔ se-ɔ anɛŋ dɛɛ. **14** A lɛɛ feyɛ sweɛrɛ se mfeɛɛ anɛ moŋ de maŋ kɔ, na ɔ ma gye kɛɛ. Amaa anɛ fɛraa anɛ e deɛrɛ saŋ nɛ anɛ i lwee maŋ nɛ ɔ bɔ sɔsɔ, nɛ ɔ maa gye kɛɛ-ɔ-rɔ akatɔ-rɔ neɛ.

15 Amoṣe-o, Wuribware koləṇjə moṇ ləe kō bo-rə, amo saŋ kəmaa anə e bōrə Yeesuu si kyorə Wuribware, təwə anən nē mō kənyare bō dwii-o. Anən a nkyorə-o e ləe əkəmaa nē o nya kakpono, na o təwə lamaṇ-nə feyə mō e gye mō nyanyə. **16** Mōne ma kaṇ yəwə kədamənajse kowaa. Mōne aa mōne bəekə-anə dēe ke kētə kəmaa nē mōne de-o-ro. Anən a Wuribware koləṇjə-o i gyi mō akatə fəe.

17 Mōne ma kaṇ waa mōne asəree agyenkpəερo-o akatələn, mōn' bu bamə kəbresə-o, a ləe feyə kake njkə ba lee anən nē ba dēere mōne se-o kanə Wuribware ase. Mōne ya bu bamə anən, bamə akatə i gyi. Mōne e moṇ waa anən fəraa, a maa waa bamə kōnə, na a sa a mōn' paṇ atə timaa kō nē a de tənə-o.

18 Nkee mon' bee kore kebwarekore sa anə saŋ kəmaa, a ləe feyə anə e kōrə anə i gyi feyə kētə kō moṇ bo-rə nē əko e taare a o yere se bō pōrə anə. Saŋ kəmaa kētə nē ki bware-o dooo nē anə e kpa kowaa. **19** Kētə nē kē bee ki tiri-o e gye feyə mōn' kōrə kəbwarekōrə sa mo, na ŋ nya kinjji ba mōne ase ŋke mfene mō-rə.

Wōrə mə aseŋ nē a tii tēbə-o

20-21 Nkee anə e kōrə kəbwarekōrə a anə sa mōne. Kētə se nē anə e kōrə Wuribware-o e gye feyə mō e gye nē o sa kayəeyuri. Anən nē oo kyiŋji anə nyanyə Yeesuu nē o gye Wuribware asesə ədēeresəpo-o lēe lowi-ro si-o ne anə e kōrə mō. Nē o ba Yeesuu mbogya bō tii ətaŋ nē e moṇ de kēe-o kanə. Anə e kōrə mō nēe feyə o sa mōne kētə timaa kəmaa nē ki tiri mōne-o, na mōn' nya taare waa mō kēprē. Anə fəraa, anə e kōrə mō nēe feyə o bōrə Yeesuu Kristoo si ba anə bō waa kētə

ne o kpa-o. Na Yeesuu Kristoo nya nkyoro nsu pεεε. Ameyé.

²² Mø kosobee-aná, mó e kore mone nee feyé mon' ba kanyite bo nu mó wóre mó-ro aseñ, a lee feyé wóre mó ne n de mó e kyonwé mone-o aseñ e sa mone wóre, o moñ bo eswéé bweetó ko.*

²³ Mø e kpa feyé mon' nu feyé baa lee ané kosobee Timotii lée tiikpa. Mø ya ba ñke mfene mó-ro, mó aa mó e ba na ané bo ka mone kano.

²⁴ Mon' ka mone asoree agyeenkpeepo-o na Wuribware asese-o pεεε mó kano. Kristoo awuye ne baa lee Italiya swéere se-o e ka mone kano.

²⁵ Wuribware yure mone pεεε.

* ^{13:22} Ané moñ nyi sese ne oo kyoree wóre mó-o kenyare.

**Abwareṣen Wore-ɔ
New Testament in Chumburung
(GH:ncu:Chumburung)**

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Chumburung

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Chumburung

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-22

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 30 Dec 2021

24326c91-bd91-5fb9-a5f1-7f3e726a9745